

keramiske noter 19/2004

10. årgang

Leret - keramikens råmateriale

af Erik Linnet

Historie. Keramik er afledt af det græske ord "keramos", som betyder ler.

I det græske øhav og på bunden af Nilen har man fundet genstande, der er fremstillet for over 10.000 år siden, så brugen af ler til keramiske genstande er ikke en ny opfindelse. Hos ægypterne, assyrerne og babylonerne frembragtes en højtstående kunst. I Babylons paladser fandtes også glaseret keramik. Babelstårnet var f.eks. bygget af brændte lersten, men kommunikationsproblemer hindrede fuldførelsen. Videre gik keramikken til romerne. Noget senere kom den til Spanien, hvor øen Mallorca blev et centrum for hvid glaseret tegl og krukker, der var farverigt dekoreret. Denne form for keramik hedder "Majolika" efter øens navn.

Hvordan er det så gået til, at man for over 10.000 år siden har fundet ud af at fremstille keramik - det kan man kun gætte på. Måske har urmennesket opbevaret sine ting i en hulning i jorden og en dag fundet ud af, at man kunne tage "hullet" op af jorden, hvis dette "hul" bestod af ler. Man har på denne måde fremstillet den første skål, som blev hård, når den havde tørret i solen. Man kan så forestille sig, at en hytte var brændt ned, og at man i asken fandt skålen og opdagede, at den var blevet meget stærkere end før og kunne indeholde vand uden at blive blød igen.

Anderledes forholder det sig med porcelænet, hvor det første menes at være fremstillet så sent som mellem år 600 og år 900 e. kr. I slutningen af det 1400. århundrede var den italienske opdagelsesrejsende Marco Polo i Kina, hvorfra han hjemførte det første porcelæn til Europa. Der var stor begejstring for dette "hvide guld", som var helt nyt i den vestlige verden. Alligevel skulle der gå godt og vel 300 år, inden det i 1709 lykkedes i Dresden at gennemskue kinesernes hemmelighed og fremstille det første porcelæn. Først i 1772 lykkedes det Franz Heinrich Müller at fremstille det første porcelæn i København på Den kongelige Porcelainsfabrik.

Kinesernes hemmelighed om, hvordan de kunne fremstille det smukke hvide transparente porcelæn,

bestod simpelthen i, at de anvendte det rene hvide lermineral kaldet kaolin, mens vi i Europa stadig anvendte det urene og farvede ler til vores keramik. Kineserne blandede det hvide kaolin med kvarts og feldspat, ligesom vi gør det den dag i dag. Først da hemmeligheden var afsløret, og vi havde fundet de rene kaolinlejer i bl.a. Tyskland, Spanien og Cornwall i England kunne vi begynde at fremstille porcelæn - ca. 1.000 år efter kineserne.

Lerets kemi. Jordskorpen består af ca. 46 % ilt, 27 % silicium, 8 % aluminium, 5 % jern, 4 % calcium, 3 % natrium, 3 % kalium og 2 % magnesium. Disse 8 mest udbredte grundstoffer (i alt 98 %) bruges alle i keramikken, idet de i naturen findes i forskellige former for kvarts, kaolin, ler, feldspat, kridt, okker, dolomit, talkum og en mængde andre mineraler.

Leret, som er et jern- og kalkholdigt aluminiumsilikat, består netop af de 5 førstnævnte grundstoffer, så det er ikke noget, der foreløbigt bliver en mangelvare. De kun 2 %, som er tilbage, fordeler sig på alle de øvrige 80 grundstoffer, der findes her på jorden. Af disse anvendes kun et mindre antal og kun en ringe mængde i keramikken.

Mest udbredt i Danmark er rødleret, der indeholder 5-10 % jernoxid. Blåleret, som anvendes til gule mursten, har et højere kalkindhold.

Lerets struktur. Ler og kaolin har nogle enestående egenskaber, som andre keramiske råmaterialer ikke har. For at få en forklaring på lerets specielle egenskaber, vil vi se på dets mikrostruktur.

Vi ved, at et bræt af træ, der er vådt, skrumper i størrelse når det tørrer; det bliver smallere og tyndere, men det bliver ikke kortere. Dette skyldes, at træet er opbygget af langsgående cellulosefibre, som ikke giver sig i længden ved fugtighedspåvirkninger. Denne "endimensionale struktur" bevirker, at træ udvider og sammentrækker sig i de to retninger, der er vinkelret på cellulosefibrene.

Ser vi på ler eller kaolin i et elektronmikroskop, opdager vi, at det væsentligst består af en mængde små plader af mineralet kaolinit ($\text{Al}_2\text{O}_3, 2\text{SiO}_2, 2\text{H}_2\text{O}$). Disse meget små plader er ca. 1/10.000 mm tykke og mellem 1/200 og 1/1.000 mm i diameter. Kaolin er så finkornet, at hvis man tænkte sig, at man kunne lægge alle disse små kaolinit-plader ud på gulvet i et lag, og samle dem ligesom i et puslespil, så ville et enkelt gram kaolin kunne dække over 10 kvadratmeter.

Pladerne har den evne, at de kan fastholde lag af vandmolekyler på overfladen. Disse lag af vandmolekyler virker som et smøremiddel mellem pladerne, som holder pladerne sammen samtidigt med at de glider let i forhold til hinanden, når leret bearbejdes. Det kan sammenlignes med 2 glasplader med vand imellem. De glider let i forhold til hinanden, men de er svære at rive fra hinanden. Denne pladestruktur, forklarer lerets plasticitet, som tillige hidrører fra indholdet af zeolitter, der er geléagtige stoffer. Bemærk, at det bløde fugtige ler ikke ændrer form ved henstand; der skal trykkes på det, før der sker noget.

Lerets hukommelse. I en klump ubearbejdet ler ligger kaolinitpladerne tilfældigt, hulter til bulter, og der er således ingen speciel retningsbestemt struktur. Når leret tørres og brændes vil det skrumpes lige meget i alle retninger f.eks. 13 %.

Anderledes ser det ud, hvis leret er kraftigt bearbejdet. En ensretning af strukturen vil bevirke, at leret både ved tørring og brænding skrumpes op til dobbelt så meget på tværs af kaolinitpladerne som på langs af dem. Hvis man banker en plade ud, deler den i 4 dele, lægger dem oven på hinanden; banker ud igen osv., og gentager dette 10 gange vil størstedelen af mikropladerne være lagt ned i vandret stilling. Denne udbankede plade vil skrumpes op til 17 % i tykkelsen men kun cirka 9 % i diameteren.

Lerets "hukommelse" kan beskrives med følgende forløb:

- 1: Vi har en nydrejet tallerken, der er helt lige og hvor kaolinitpladerne i leret eller "massen" ligger pænt ensrettede på grund af drejningen..
- 2: Herefter forestiller vi os, at kanten af tallerkenen ved et "uheld" bliver bøjet opad, hvorved den pæne ensrettede struktur bliver ødelagt og kaolinitpladerne ligger uordnede i oversiden af bukket.
- 3: Derpå bliver den bløde bøjede kant bukket ned på plads igen, så tallerkenen fremtræder, nøjagtig som da den var nydrejet og intakt.

- 4: Tallerkenen bliver tørret, afdrejet, forglødet, dekoreret og glaseret og ser stadigvæk lige intakt ud.
- 5: Men under den høje glasurbrand vil kanten bøje sig opad, som om leret har husket, at tallerkenen i sin tid blev bøjet opad i rå og blød tilstand. Årsagen er naturligvis, at massen med den ødelagte struktur svinder anderledes end den regelmæssige struktur på langs og kanten vil derfor bøje opad. Ler skal derfor bearbejdes rigtigt, ellers bliver det anspændt og svarer igen ved at krumme sig eller ved at revne. Derfor ved enhver god keramik, hvor vigtigt det er, at især store tynde fade og krus i spændte former bliver grundigt bearbejdet under formningen.

Hvis vi til sammenligning betragter glas, så er det i smeltet tilstand en sejtflydende væske, som ikke kan henstå uden at synke sammen. Selv ved stuetemperatur er glas stadig en væske. Den er godt nok en kvadrillion (10^{23}) gange så sej som vand. Ikke desto mindre er glas dog så flydende ved stuetemperatur, at lange lysstofrør efter at have hængt vandret i en længere årrække er blevet svagt buede på grund af deres vægt. Det fugtige bløde ler beholder derimod sin form ved henstand. Når leret er tørret er det hårdt og uplastisk. Tilsættes der atter vand vil plasticiteten genopstå.

Opvarmes leret til 900°C eller derover, vil det miste sin plasticitet for altid. Ved godt 1000°C vil rødder, være porøst og færdigbrændt. Ved ca. 1300°C vil stentøjsler være brændt tæt og sintret. Ved 1500°C vil ler være flydende som glas. Ved f.eks. 3500°C vil leret være fordampet og blevet til en luftart.

Lerets anvendelse. Mens den helt rene hvide kaolin ikke findes i jorden i Danmark, så har vi mange andre lerforekomster. Den mest almindelige er teglværksleret, rødder, der bliver rødt efter brændingen på grund af sit høje indhold af jernoxid. Blåleret bliver gult efter brænding, fordi det indeholder over 3 gange så meget kalk, som der er jern i leret.

Ofte er leret så fedt, at man blander 30-40 % knust flint eller sand i det. Hvis man blander savsmuld i leret til mursten, tørrer de hurtigere, savsmuldet varmer under brændingen, stenen bliver porøs, lettere og bedre varmeisolerende.

Godt brændte ($1000-1060^\circ\text{C}$) mursten og tagsten er ikke alene smukkere end andre byggematerialer, men kan holde i hundreder af år. Er leret derimod for lavt brændt, som det kan opleves i visse billige urtepotter, så vil potterne suge vand til sig og efterhånden begynde at smuldre. Glaserede tagsten har været fremme i Danmark de sidste 70-80 år, mens glaserede mursten først er begyndt at komme mere frem

indenfor de senere år. Tycho Brahe Planetariet er et spændende eksempel herpå.

Vi må heller ikke glemme, at leret sammen med kridt og kisasker er grundbestanddelen i portlandcementen. Man kunne sige, at forskellen på cement og keramik er, at materialet cement først brændes (centralt) og derpå formgives (på stedet), hvorimod det keramiske produkt først skal formgives og derpå brændes som emne, hvilket er med til at fordyre de keramiske produkter.

Leret er et meget anvendeligt materiale. Ved papirfremstilling tilsætter man kaolin til papiret, hvis man vil opnå, at det bliver hvidt, tæt og glat. Hvad sker der så, hvis man omvendt tilsætter papir til leret? Når papirpulp, f.eks. gamle aviser fuldstændigt udrørt i vand, tilsættes leret (i forholdet 1:3), får det helt nye plastiske egenskaber. Det herved fremkomne "papirler" har en plastisk sejhed, der kunne minde om vådt læder. Med papirleret kan man nu opbygge store tynde skeletagtige konstruktioner, som ikke ville være muligt at lave med almindeligt ler. Leret kan tørres og gøres vådt igen uden at revne. Tørt papirler kan efter opfugtning i brudfladen garneres sammen med vådt papirler uden problemer. Man kan gøre leret endnu sejere ved i stedet for cellulose-fibre fra gamle aviser at anvende fibre fra bananskræller.

Indenfor den tekniske keramik er fremkommet keramer, der er lige så stærke som stål. Teknisk keramik anvendes til turbiner, da den slags keramik er bedre end stål til at beholde sin styrke ved høje temperaturer. Til vandhane-pakninger er teknisk keramik således langt mere slidstærkt end metaller. Skørheden i keramikken søges i visse tilfælde afhjulpet med ildfaste keramiske fibre i massen. Knogleerstatninger, hvor det keramiske materiale kan vokse sammen med knoglen, er også et område, der forskes i.

Plast, metallegeringer og mange andre nye konstruktionsmaterialer kommer til, men det urgamle billige ler vil næppe nogensinde blive overflødigt, fordi leret er billigt og ikke mindst et af de mest fascinerende materialer, der findes. Det kan bruges til de mest jordnære og almindelige brugsting og til fornemt og raffineret kunsthåndværk. Ud fra leret kan vi bygge huse, der kan stå i hundreder af år, og alligevel kan en mursten slås over med let håndværktøj. Dette urgamle materiale vil fortsat lokke os til at bruge vores fantasi og kreativitet.

hikuin 28

Middelalderlige Pottemagerovne i Danmark Undersøgelse, rekonstruktion og fremlæggelse

Forlaget Hikuin udgav i 2001 et temanummer af "Hikuin", der omhandler middelalderlige pottemagerovne i Danmark, som indeholder 30 artikler om emnet.

Jan Kock skriver i sin indledende artikel "Projekt Middelalderlige Pottemagerovne", at "Den direkte årsag til denne publikation skyldes fundet af hele tre pottemagerovne fra middelalderen inden for ganske få måneder. Den første af disse ovne blev fundet i 1983 i den vestlige udkant af landsbyen Hellum i Østhimmerland. Kun få måneder senere fremkom resterne af yderligere en ovn ved landsbyen Kragelund en snes kilometer nord for Silkeborg, og næsten samtidig dukkede endnu et pottemageri med ovne op ved landsbyen Barmer lidt vest for Nibe i Himmerland.

Fund af pottemagerovne i Danmark hører ellers ikke til dagligdagen inden for middelalderarkæologien i Danmark. Hidtil havde man kun kendskab til to anlæg nemlig det store fund fra Farum Lillevang og komplekset fra Faurholm begge i Nordsjælland".

Keramikovn fra bronzealderen fundet ved Roskilde

Arkæologer fra Roskilde Museum har ved Hyrdehøj gjort et meget sjældent - måske enestående - fund.

Udgravningerne viser, at der blev brændt keramik ved på Hyrdehøj-egnen for ca. 3000 år siden. Fundet af en keramikovn fra 1100-500 f. Kr. er yderst sjældent. Roskilde Museum har ikke umiddelbart kendskab til lignende fund, men kan endnu ikke med 100 % sikkerhed sige, at der ikke er udgravet noget lignende andre steder i landet.

Bronzealderfolket ved Hyrdehøj har dog ikke haft ubetinget held med deres brænding, for en del knuste potteskår viser, at ovnen er faldet sammen.

Alev Ebüzziya Siesbye

Alev Ebüzziya Siesbye *
by Emma Clegg

Alev Ebüzziya Siesbye is a Turkish-born potter whose vessels are defined by their radiant solemnity and simplicity of form. In groups, her pots in various colours of sea and sky – dusty white, chalky green, azure, lapis, lavender and soft black – resonate an intense Mediterranean magic.

But these pots are not reliant on their group impact: they have a solitary presence too, too. The smooth symmetry of their rounded curves and delicately inflated forms (in defiantly slender stoneware) are silent and coolly assured. The smaller pots are wheel-thrown, the larger ones handbuilt. The latter are laboriously worked to a smooth finish with scarcely definable, smoothly hand-formed facets.

Shapes are all variations on a curved theme: open pots with delicately descending profiles, some more squarely formed, others taller and more amphora-like. Each one appears to defy gravity, as if hovering on a smoothly rounded curve, for their narrow stoneware bases are almost invisible.

The only embellishment is a delicately protruding, pinched upper lip. Single, double, and sometimes groups of parallel lines define each vessel's rim and occasionally the base, too. These lines are principally in unglazed stoneware, some with contrasting lines of glaze intensifying the main colour.

Each pot swells with the concentrated impact of its pure colour, with the exception of a small group in brown with a more decorative unglazed Aztec zig-zag motif, although these are still characterised by regularity and restraint. Others have subtle glaze variations – a few with surfaces reminiscent of dried salt spume – that blend with the natural shifts of shadow and light that creep up every pot's form. These horizontal gradations of light and glaze seamlessly merge and emerge to animate the vessels' stillness.

**) Anmeldelse i Ceramic Review 203/2003 af Alev Siesbyes udstilling i Galerie Besson i London 25.06.03-25.07.03. Se tillige Michael Robinsons tekst om Alev Siesbye fra ferniseringsindbydelsen i "keramiske noter 18/2003".*

Ceramic Arts Notes *
Alev Ebüzziya Siesbye
Garth Clark Gallery

Alev Siesbye is known for four particular defining elements in her work, three of which this exhibition overturns. Firstly, she had taken the most ubiquitous of pottery forms, the bowl, and given it her own distinctive minimalist signature. Secondly, Siesbye has created some of the most superb, singing, colour-saturated, matt glazes, colours that bring to mind the blue waters of the Aegean and the scorched earth and bright sun of Turkey, her country of birth. Thirdly, their thin walls that resonate so cleanly between inside and outside have defined her pots. Fourthly, Siesbye's bowls are miraculous in the way that they defy gravity and are suspended in space.

The new works are powerful but they change the nature of her game quite dramatically. The one thing that remains in place is that she is still working with the bowl and it is still minimalist, if anything, even more so. But the colour has been replaced with a black glaze, shiny, reflective and dense. The thin wall is gone too and is replaced with a double-walled bowl that creates a new wall that is two inches thick. Gone too is the weightlessness, these vessels have a new sense of both gravity and gravitas. They pull towards the earth whereas her previous work reached for the skies. In the process they speak more about mass than volume and have a new sculptural power.

While this direction is new it is not without precedent. Siesbye experimented with double walls when she was still in Turkey in 1957 and then made a few designs based on this technique for the Royal Copenhagen Porcelain Factory. But in these seven monumental pots Siesbye has achieved a new voice, a new presence, but with same the startling elegance they have always possessed. The first two of these vessels made their appearance at Siesbye's recent retrospective exhibition at the Arts and Industry Museum in Copenhagen. The works were acquired for the museum's collection. This is her first full solo exhibition with these new forms. A small selection of Siesbye's earlier style of thin walled works with a brighter glaze palette will also be on view.

**) Tekst fra www.garthclark.com om Alev Siesbyes udstilling 09.12.03-10.01.04 i Garth Clark Gallery i New York.*

Gudrun Meedom

af Inger & Brian Erhardtzen

I en dejlig ældre villa i det centrale Viborg, tæt på domkirken og Skovgaard Museet, bor Gudrun Meedom – en keramikker, om hvem man de senere år næsten intet har hørt.

Alderen har naturligt gjort sit indtog på den nu 88-årige dame, der med stor glæde og gæstfrihed har fortalt os om et langt livs keramiske virke. Det er på baggrund af to længere interviews med Gudrun Meedom, at denne artikel er blevet til.

Gudrun Meedom er født i Slagelse i 1915. Som ung havde hun et stort ønske om at komme på Kunstakademiet og tog derfor forberedende kurser for at blive optaget. Et ægteskab og tre børn stillede umiddelbart hendes ønske i bero.

Inden hun fik børn var hun tre måneder i huset i Charlottenlund og her så man, at Gudrun Meedom var dygtig til at tegne. Manden i huset tog via nogle forbindelser kontakt til Fajancefabriken Alumina, hvor hun efterfølgende blev ansat som maler. Hun var ansat på Alumina i 3-4 år, hvor hun primært arbejdede med musselmalet fajance og blev så interesseret i keramik, at hun begyndte at deltage i undervisningen på Teknisk skole på Frederiksberg.

I 1942 blev Gudrun Meedom skilt og i 1943 påbegyndte hun en uddannelse på Kunsthåndværkerskolen i København. Interessen for keramik bevirkede, at hun om aftenen læste kemi på Ingeniørskolen for dermed at lære noget om glasurer. Kunsthåndværkerskolen benyttede på dette tidspunkt udelukkende færdigkøbte glasurer, og Gudrun Meedom mener, at hun var den første på skolen, der fik gennemtruffet, at hun kunne bruge egne glasurer.

Generelt var tiden, mens hun læste, meget hård. For udover de problemer den tyske besættelse medførte, var hun enlig mor med tre børn, hvorfor der skulle skaffes penge til den daglige husholdning.

Besættelsen medførte, at isenkræmmerne ikke kunne tilbyde pænere keramik, og her så Gudrun Meedom en mulighed. Hun tilbød flere isenkræmmere i København, at de kunne aflevere nogle af deres vaser og skåle til hende og få dem dekoreret med en lakglasur, som var meget benyttet under krigen.

Allerede i 1945 efter to år på Kunsthåndværkerskolen blev hun færdig som keramikker – en uddannelse som almindeligvis tog tre år, og den afsluttende censor var Nathalie Krebs fra Saxbo, som straks tilbød Gudrun Meedom en stilling. Gudrun Meedom var på Saxbo i to perioder af henholdsvis 2 og 12 måneders varighed, og hendes

arbejder der nåede derfor ikke at blive en væsentlig del af hverken hendes eller Saxbos produktion.

I 1946 blev hun anbefalet til Bing & Grøndahl, der kunne tilbyde kunstnerløn, hvilket ikke var tilfældet på Saxbo. Hos Bing & Grøndahl arbejdede hun primært med unika-stentøj, men stod også bag den meget solgte figur ”Kysepigen”. Om tiden på Bing & Grøndahl, hvor der var ansat 4-5 andre keramikere, bl.a. Gertrud Vasegaard, fortælles at keramikkerne sjældent havde anden kontakt med hinanden end at drikke te sammen om eftermiddagen.

I 1953 flyttede Gudrun Meedom og ægtefællen, kunstmaleren Johannes Bæch, til Viborg. Inden dette skete, tilbød Den Permanente, at man ville aftage alle de ting, som hun kunne producere, hvilket var med til at sikre familien Meedom Bæch økonomisk.

Lige fra starten i Viborg valgte Gudrun Meedom at arbejde med lertøj, idet hun havde en ambition om at lave yndefuldt keramik med tynde former og god dekoration på det billigere og mere ringeagtede lertøj – et mål hun uden tvivl opnåede.

Det kendetegnende for Gudrun Meedom's keramik er netop hendes forkærlighed for gentagne geometriske mønstre eller naturinspireret ornamentik, samt at hendes skåle eller vaser står på en uglaseret fod. Førnævnte karakteristika er dekorativ, men også praktisk i forhold til glasingen. Et sidste kendetegn er noget som fingrene kan konstatere, idet Gudrun Meedom til fulde opnåede at frembringe sprøde og meget tynde skåle, som ellers sjældent opleves.

At tidsbestemme Gudrun Meedom's produktion er meget vanskelig, da hun kun ganske sjældent har sat årstal på sin keramik. Eneste umiddelbare mulighed er at se på de anvendte glasurer, som i det store og hele følger hendes bopæl:

1953-1958: *Viborg*. Hun benyttede især askeglasur, men også tinglasur.

1958-1963: *Jernbæk*. Da der her var mange poppeltræer, brugte hun udelukkende aske fra poppeltræer i glasuren.

1963-1967: *Langå*. Her benyttede hun udelukkende æbletræsaske. Meget karakteristisk er nogle skåle med en grå-rød glasur.

1967- *Viborg*. Hun benyttede fortsat askeglasur, bl.a. den gul-brune.

Med hensyn til askeglasur fortæller Gudrun Meedom, at den eneste anden keramikker, som hun er blevet inspireret af, er den engelske keramikker, Bernard

Leach, hvis bog "A Potters Book", var umulig ikke at forholde sig til som keramikere i efterkrigsårene.

1972-1973 var hun gæstelærer ved Det jyske Kunstakademi i Århus.

Gudrun Meedom var på flere måder meget kreativ. Hun malede både for at slappe af men malede også studier til nye dekorationer. Derudover har hun to gange uden egentlige forudsætninger vævet større værker til udsmykning af kirker. Tilsvarende har hun i keramik lavet relieffer til udsmykning af både kirker og skoler.

I 1990 stoppede hun med keramikken nærmest fra den ene dag til den næste, og uden at alle igangværende arbejder var gjort færdige. Helbredet gjorde, at det ikke længere var realistisk at være udøvende keramikker, hvorfor hun valgte at stoppe. Hendes værksted, dog uden glasuropskrifter, blev overdraget til keramikeren Eva Brandt, der har værksted i Rønne.

Gudrun Meedom har gennem årene udstillet både i og uden for Danmark. Af udenlandske udstillinger skal specielt nævnes udstillingen på The Metropolitan Museum of Art i New York (1960) samt vandredstillingen "Danish Ceramic Design", der 1981-1983 besøgte fem museer i USA.

Hun er repræsenteret i Det danske Kunstindustrimuseum i København og i Kunstmuseet Trapholt i Kolding samt fine private samlinger, som afdøde Kong Gustav VI Adolf af Sverige og Dr. Hans Thiemann [Sammlung Thiemann, hvis samling nu indgår i Museum für Kunst und Gewerbe, Hamborg] etablerede.

Som keramikinteresseret er det spændende at opleve en keramikker med historier og oplevelser fra en tid, hvor keramik var keramik og ikke handlede om synlighed, men i stedet keramikens kvalitet.

Gudrun Meedom er en fornem og spændende keramikker, der absolut ville være spændende at opleve på en retrospektiv udstilling i et af vore museer, der beskæftiger sig med keramik.

Frem til uge 16 kan der ses en lille udstilling med Gudrun Meedom på www.danskkeramik.dk.

Museum für Angewandte Kunst in Köln erhält bedeutende Schenkung

Adolf Egner trennt sich von 700 Stücken aus seiner Keramik-Sammlung. Die Sammlung Adolf Egner bietet einen opulenten Einblick in die keramische Kunst Europas seit der Mitte des 20. Jahrhunderts. Mehr als 3000 Stücke hat Egner in ihr vereinigt. Der Sammler, 1932 in Worms geboren und seit 1957 in Köln ansässig, trennt sich nun von annähernd 700 Objekten und überlässt diese großzügig dem Museum für Angewandte Kunst als Schenkung.

Das Keramikmuseum Berlin in festen Räumen

Seit fast dreizehn Jahren halten Mitglieder des Fördervereins dem Keramik-Museum Berlin die Treue. Sie hatte die Hoffnung nie verlassen, dass das Museum nicht nur auf dem Papier und mit gelegentlichen Sonderausstellungen, sondern mit eigenen Ausstellungsräumen in Berlin in Erscheinung treten würde. Seit Anfang November 2003 wird nun das neue Museum in der Schustehrusstraße 13 eingerichtet - unweit des Richard-Wagner-Platzes in Berlin-Charlottenburg.

nydesign af websites

Galleri Nørby er i fuld gang med at redesigne sin website - www.galleri-noerby.dk En af nyskabelserne vil være at man til enhver tid vil kunne se, hvad der er på lager af de enkelte keramikeres værker.

Tilsvarende vil Danmarks Keramikmuseums website - www.grimmerhus.dk fremstå med nyt design i løbet af foråret.

Saxbo – Efterlysning – Saxbo

Jeg er i gang med at skrive en bog om Saxbo og stentøjet, som også skal indeholde et Formkatalog. Derfor håber jeg, at medlemmer, der har Saxbo stentøj i deres samling, vil henvende sig til mig, da jeg meget gerne vil registrere og fotografere de stykker, som jeg ikke kender til.

Oplysningerne skal bruges til bogen om Saxbo og til en eventuel udstilling om Saxbo.

Jeg kan kontaktes på telefon 40 83 25 54 / 44 94 15 51 samt via e-mail: jettelouise.hoffmeyer@e-mail.dk.

Jette Louise Hoffmeyer
Sandbyvej 5, 2730 Herlev

En ungarsk specialitet: Det internationale keramiske center i Kecskemét

af Michelle Garnier

Det er sandsynligvis få mennesker, som vil tænke på keramik, hvis man spørger dem om Ungarn og spørger man dem om keramik, vil de nok have svært ved at nævne navne. Men der findes keramik i Ungarn og blandt de mest berømte keramikvirksomheder kan Szolnay og Herend porcelænsfabrikker nævnes.

Hvad angår keramikere, vil det sikkert blive endnu sværere. Et besøg på Kunstindustrimuseet i Budapest i oktober sidste år viste mig, at der findes keramikere i Ungarn, og oven i købet unge keramikere, som både er uddannet i Budapest og i Kecskemét, idet Kecskemét har ansvaret for den praktiske del af undervisningen af studerende på Det ungarske Kunstakademis afdeling for keramik, porcelæn og glas i Budapest. Hvordan kan det lade sig gøre?

Kecskemét ligger 80 km syd for Budapest og er mere kendt for sine mange art-nouveau bygninger end for en lokal produktion af keramik. Der findes netop ingen keramikproduktion i Kecskemét i traditionel forstand! Byen har siden 1970'erne huset centret, som i starten hed "The Experimental Ceramics Studio". Navnet blev af Undervisningsministeriet i 1985 ændret til "The International ceramics studio" (Det internationale keramiske center).

Maleren og keramikeren János Probstner fik i 60'erne idéen om at få udenlandske udøvere til Ungarn således, at ungarske og udenlandske keramikere kunne udveksle idéer og tekniske færdigheder. Meningen var, at ungarske keramikere kunne få indsigt i den kunnen, som de udenlandske keramikere havde. For hvis de ungarske kunstnere ikke kunne rejse, kunne de i det mindste få kontakt med udlandet ved, at udenlandske kunstnere kom til Ungarn. Fred og frihed var en del af tanken, da de ungarske kunstnere af politiske årsager følte sig isolerede. Centret skulle også have forbindelse til industrien og var derfor tænkt som et forskningscenter, en slags idébank for industrien, ligesom studiokeramikken var i starten. Det var ikke kun kunstnerisk men ligeledes teknisk, at centret gerne skulle samarbejde med industrien. I omegnen af Kecskemét er der ler og centret ville gerne benytte dette ler, hvis man kunne finde ud af, hvordan man gjorde det. En del af leret, som i dag bruges på centret, er netop fra Kecskemét udover at være en indtægtskilde for centret.

János Probstner gik i 1970 til byrådet i Kecskemét og fik opbakning af de lokale politikere, som gav

ham økonomisk støtte for at sætte det hele i gang som et 3-årigt projekt. Han fik også støtte fra intellektuelle og kunstnere, og i 1978 fik centret lokaler ved Kápolnagaden i byens centrum. Centret er ret stort nu, da det er udvidet flere gange, bl.a. for at kunne modtage studerende. Der er flere værksteder og arbejdsværelser, et fælleshus, hvor der er værelser til studerende og gæstekunstnere. Centret kan i alt have 21 kunstnere eller studerende boende. Huset rummer også et stort bibliotek.

Rundt om i gården er der halvtage med forskellige ovne, som er bygget af besøgende kunstnere. Man finder 9 elovne til 1280° C og to store gasovne til 1400° C, en noborigama ovn med to kamre, 2 saltovne, og to ovne bygget af amerikaneren Fred Olsen. Ovne til raku findes også. Alt i alt er det teknisk muligt at brænde alle typer keramik på centret.

Centret har et udstillingssted, hvor der arrangeres særudstillinger, hvilket jeg besluttede mig til at se. Jeg ringede på klokken og blev modtaget af en ung kvinde, som jeg forklarede, hvem jeg var og hvorfor jeg kom. Hun hentede Jóna Gudvardardóttir, som læseren kan gætte, er islænding. Jóna har været fastboende i Kecskemét i ca. 5 år nu, men kom til centret for næsten 10 år siden. Hun er keramikker og har været professor på akademiet i Reykjavik. Nu arbejder hun som "art advisor" på centret. Jeg nåede at møde hende før hun skulle til Island og senere til Japan, hvor hun er gæstelærer.

János Probstner er stadig direktør og jeg blev også præsenteret for ham. Han fejrer i år sin 60-års fødselsdag med en retrospektiv udstilling på centret, ikke blot med keramik men også med tegninger. Mit indtryk af det ungarske kunstmiljø er, at det er meget nemt at møde kunstnere og museumsfolk. De er meget åbne og Danmark er bestemt ikke et dårligt sted at komme fra. På Herend har de for eksempel haft danske eksperter, fortalte de mig. Ungarn er i det hele taget dejligt, og Kecskemét i særdeleshed.

Jóna viste mig rundt på centret og jeg havde derfor mulighed for at stille spørgsmål og for at se en lille del af centrets store samling på ca. 3000 værker! dvs. at jeg så ca. 100 værker og det var en oplevelse at se så mange spændende ting, så mange forskellige udtryk og så mange velkendte navne samlet på et sted. 268 kunstnere fra 35 lande har været på centret og doneret værker, imponerende! På denne måde har de opbygget en stor samling af genstande, som bl.a. fungerer som inspiration for studerende og kunstnere.

Danmark er også velrepræsenteret. Åge og Heidi Birck, Helle Bovbjerg, Klaus Encke, Betty Engholm, Bente Forman, Annette From, Bente Hansen, Gerd Hjort Petersen, Birgit Krogh, Lenny Goldenberg, Nina Hole, Niels Huang, Hans Munch Andersen og Karen Park har opholdt sig i Kecskemét og derfor doneret værker til "Museion", som udstillingsstedet hedder. Museion stammer fra græsk og betyder "musernes tempel" dvs. en læreanstalt. Museion ligger på loftet af en af bygningerne, da der ikke er plads på centret til at udstille alle værkerne.

Centret organiserer også udstillinger uden for centret og havde f.eks. en udstilling på Lerchenborg Gods ved Kalundborg i 1999 og en udstilling på Grimmerhus i 2003. I den forbindelse blev der dannet en ny organisation, som kobler flere keramiske centre i Europa sammen. Det bliver interessant at se, hvad der kommer ud af det!

I forbindelse med afholdelse af symposier inviteres der keramikere fra udlandet. Det findes også aftaler, som gør det muligt for keramikere at opholde sig og arbejde i centret. For eksempel er der et samarbejde mellem Kultursekretariatet i Vestsjællands Amt og centret. Samarbejdet har bl.a. betydet, at Vestsjællands Amt hvert år sender keramikere på inspirations- og studieophold i Ungarn. Opholdet er typisk på en måned. Lise Bigas' studieophold var ved at være slut, da jeg var der. Hun var meget positiv og syntes, at hun havde fået "meget med hjem" fra disse fire uger på centret. Kunstnere og studerende har også mulighed for at betale for et ophold på centret.

Symposier og workshops er vigtige arrangementer på centret, da det er på den måde, at ungarske og udenlandske keramikere kan mødes. Temaerne er også baseret på ideen om "at mødes" på tværs af lande og kontinenter. Man kan nævne symposiet i 2001 "Ceramics from 5 continents" og "east & west & south international symposium" i 1993.

I 2002 udgav centret et katalog, som fortæller om centrets 25 årige historie. I kataloget finder man oplysninger om centrets mange aktiviteter. I det hele taget er centret meget internationalt orienteret, som dets hjemmeside viser. På hjemmesiden kan man bl.a. se værker fra Museion [www.icshu.org].

Jóna Gudvardardóttir fortalte mig ganske åbent om de besværligheder, som centret møder nu. Byrådet

har ikke til hensigt at støtte centret i fremtiden og det skal fremover være selvfinansierende, hvilket ikke bliver nemt med de omvæltninger, som følger med Ungarns indtrædelse i EU. Derfor er det meget vigtigt for dem at blive markedsført og kunne uddanne studerende fra Kunstakademiet i Budapest.

Alt i alt vil jeg opfordre Keramikens Venner til at besøge Ungarn og centret i Kecskemét, det er bestemt en rejse værd!

Slipware Symposium – Kecskemét

06.09.04-27.09.04 International Ceramics Studio – "Slipware" symposium at Kecskemét, Hungary. There will be a major exhibition of traditional and historic Hungarian slipware pottery on show in the museum during the symposium. This work will be from the studio's own collection and from major Hungarian state museums.

Rødeled Pottemageri

I forbindelse med generalforsamlingen 2004 i *Keramikens Venner* blev filmen "Pottemageren - en håndværker" forevist. Filmen, der nu fås på video og kan lånes på biblioteket, er fra 1983 og varer 41 minutter, og handler om pottemageren Hans-Jørgen Knudsen, hvis værksted *Rødeled Pottemageri* dannede rammen om familiens liv gennem 3 generationer. Filmen skildrer en barselspottes tilblivelse, lige fra leret graves op af jorden, til den færdige barselspotte tages ud af ovnen. Pottemageriet er nu omdannet til et arbejdende pottemagermuseum.

Pottemagerens æblesvende *Rødeled Pottemageri*

Til *Pottemagerens æblesvende* (til 4 personer) skal der bruges ¾ kg hakket flæskekød, æg, rasp, salt, peber, smør, 2 æbler, ribsgelé.

Kødet formes til karbonade, paneres og steges. De skrællede, udhulede æbler skæres i ringe, der steges i pande eller koges i sukkerlage. Ved serveringen anbringes en æblering med en top gelé på hver karbonade. Rødkål og kartofler gives til.

Turner-prisen til keramik af Poul-Erik Hansen

Traditionen tro vakte uddelingen af Turner-prisen i december 2003 stor opmærksomhed, men af andre grunde end tidligere. Turner-prisen er eftertragtet og andre havde været udråbt som favoritter, da det blev bekendtgjort, at keramikeren Grayson Perry skulle have prisen den 7. december 2003.

På den fine Grimmerhus-udstilling Britisk keramik / British Ceramics vises værker af Grayson Perry, hvor der som i mange andre af hans værker var politiske og sociale budskaber. De handler om sex-skandaler, savnede og mishandlede børn, kriminalitet, kommentarer til kunst og kunstpriser eller til emner, der relaterer kunstnerens barske barndom eller hans senere mere harmoniske familieliv.

Siden 1980'erne har han haft et stort antal solo-udstillinger og er blandt andet repræsenteret på det store Saatchi-Gallery i London nær Tate Modern. Alle kunstnere, der var indstillet til Turner-prisen var udstillet på Tate Britain. Da prisen var uddelt, strømmede publikum til udstillingen og især i Grayson Perrys rum var der trængsel.

To ting vakte særlig opmærksomhed ved tildelingen. Den ene var, at Grayson Perry, der selv har familie og børn, ved uddelingen af prisen mødte op i sit alterego som Claire, der er hans navn, når han optræder som transvestit og møder op i kjole. En af hans selskabskjoler var i øvrigt med på udstillingen! Den anden ting, der vakte opmærksomhed var, at det er første gang, at prisen gik til en keramik. For selv i England, er det de færreste gallerier, der udstiller keramik og mange anser ikke keramik som rigtig kunst, højst som almindeligt håndværk. Grayson Perry har trukket keramikken ud af denne ghetto, skrev en engelsk avis begejstret.

At være klædt som kvinde er som keramik andenklassen, sagde Grayson Perry. Men i avisen The Independent skrev Charles Darvent i en stort opsat artikel, at det er transvestitterne, der har vundet den største pris - og at han ikke finder Grayson Perrys værker så betydningsfulde, at de beretter til Turner-prisen på 20.000 £. Charles Darvent mener ikke, at Grayson Perry kan kalde sig "potter", når han ikke følger Leach-traditionen, hvor det at lave keramik er vigtigere end idéen / budskabet. Han kan højst kalde sig en, der laver keramik, skulptør eller konceptkunstner, men ikke "potter" skriver Darvent, der beskylder Perry for at være opportunist. Krukkerne er efter Darvents mening dårligt lavet og glaseret - med illustrationer fra mishandlede børn til gadekriminalitet.

Garth Clark skriver i bogen "The Potter's Art : a complete history of Pottery in Britain" (Phaidon, 1995), at Perry betragter sig selv som en outsider i engelsk keramik og sjældent omgås andre keramikere, der i øvrigt også synes at undgå ham! Selv fremhæver Perry, at han har lært om keramik på aftenskolekurser for voksne. Han havde forud erfaringer fra teater-, skribent- og billedkunst, men i disse medier, ville det ikke være så sensationelt at fremføre skarpe politiske eller sociale budskaber. Han bruger keramikken som en slags trojansk hest. I Garth Clarks bog vises og beskrives således en 46 cm høj vase fra 1988 med prins Charles og Diana i "cross-dressers" - det modsatte køns tøj. Et eksempel på at Perry bruger keramikken til den skarpe satire, som indtil nu er set i britisk keramik.

Uanset holdningen til Perrys værker, kan man glæde sig over, at der for alvor er kommet gang i debatten om form og indhold i England efter sidste Turner-pris.

Grayson Perry udstillinger 2004

→09.05.04 Tate St Ives, Porthmeor Beach, St Ives, Cornwall TR26 1TG. Website: www.tate.org.uk. Turner Prize winner Grayson Perry shows a selection of his pots at Tate St Ives, as well as a 'coming out' frock designed by the artist. Perry's work combines the traditions of fine and decorative arts including drawing, embroidery and ceramics, to explore compelling personal and social themes. His classical pots are covered with imagery, which, although colourful and decorative, are in fact often autobiographical images of himself and his transvestite alter ego Claire, and include references to political events and an investigation of cultural stereotypes.

September 2004 *Grayson Perry – new work*. Victoria Miro Gallery, 16 Wharf Road, London N1 7RW. Website: www.victoria-miro.com. Tlf +44 20 7336 8109.

www.graysonperry.co.uk

Udstillinger hvor og hvornår

ved Gunnar Jakobsen

Udstillingsoversigten er udarbejdet på grundlag af tilbagemeldinger på forespørgsler udsendt ultimo 2003 til museer og udstillingssteder i ind- og udland samt til en række danske keramikere; men ikke mindst på grundlag af en afsøgning af internettet, hvilket stærkt kan anbefales inden man begiver sig afsted.

Websites med gode museums- og udstillingsoversigter:

www.artbag.dk [Hvem udstiller hvad, hvor, hvornår]

www.jp.dk/detsker [Jyllands-Postens udstillingsoversigt]

www.kultunaut.dk [Kulturkalender]

www.kunstonline.dk [kunstportal]

www.museums.dk [Museer i Danmark med links til bl.a. museer i Storbritannien, Sverige og Norge]

www.icom.museum/vimp/world.html [Museums around the world]

www.museum.com [Museums of the world]

www.craft-sweden.com [Sverige]

www.studiopottery.co.uk [Storbritannien]

www.studiopottery.com [Storbritannien]

www.webmuseen.de [Museer in Deutschland]

www.ceramics.de [Keramiske museer i Tyskland og det øvrige Europa]

www.artnews.de [Tyskland]

www.ceramique.com [Frankrig]

København

Kunstindustrimuseet, Bredgade 68, 1260

København K. Tlf 33 18 56 56. Website:

www.kunstindustrimuseet.dk.

Davids Samling, Kronprinsessegade 30, 1306

København K. Tlf 33 73 49 49. Website:

www.davidmus.dk.

Galleri Nørby, Vestergade 8, 1456 København K.

Tlf 33 15 19 20. Website: www.galleri-noerby.dk.

07.02.04→ *Dansk Skulptur 1850-2000*. Statens

Museum for Kunst, Sølvgade 48-50, 1307 København

K. Tlf 33 74 84 94. Website: www.smk.dk.

→13.03.04 *Per Just og Martin Nybo*. Malerier og

keramik. Gallerie Rasmus, Hauser Plads 14, 1127

København K. Website: www.galerie-rasmus.dk.

Tlf 33 93 88 33.

27.03.04-30.04.04 *Helle Mortensen, Gitte Klausen*

og *Charlotte Basse*. Billedkunst, keramik, raku.

Galleri Kellum, Store Kongensgade 118, 1264

København K.

Udover dagbladenes fredagstillæg med oversigter over begivenheder i den kommende uge, så findes der en fortrinlig landsdækkende oversigt i *Kunstavisen*, som udkommer månedligt, mens den gratis kvartalsvise *Art Guide* dækker København og omegn samt Sjælland og det sydlige Sverige.

Oversigten er ikke udtømmende og publiceres med forbehold for eventuelle aflysninger /ændringer. Derfor bør man forinden et eventuelt besøg undersøge om udstillingen nu er blevet til noget samt udstillingens åbningstider.

Der henvises tillige til tillæg til *keramiske noter 19/2004*, der indeholder en oversigt over museer og gallerier fortrinsvis i Europa. Oversigten er ikke udtømmende, men vil være en god hjælp, hvis man skal rundt i Europa og gerne vil se på keramik på sin vej.

Hovedopdelingen for den udenlandske afdeling er landenavnet og dernæst byen, hvor udstillingsstedet findes.

Belgien 22, Danmark 10, Frankrig 22, Holland 21, Italien 23, Schweiz 21, Storbritannien 15, Sverige 14, Tyskland 17, USA 23 og Østrig 21.

→31.03.04 *Souvenir*. Udstilling med Ulla Sonne. Ballerup Rådhus, Hold-an-vej 7, 5750 Ballerup.

05.03.04-31.03.04 *Grethe Tranberg*. Malerier og stentøjsskulpturer. Gallerie Gerly, Vandkunsten 13, 1457 København K. Tlf 33 22 11 99. Website: www.gerly.dk.

05.03.04-07.04.04 *Anne Fløche*. Galleri Nørby.

05.03.04-15.08.04 *De industrielle ikoner – Design Danmark*. Kunstindustrimuseet. Udstillingen om de industrielle ikoner giver i tematiske snit det første store retrospektive vue over udviklingslinierne i den danske industrielle design. Omkring 800 kendte og mere "navnløse" industrielle produkter udstilles fra de tidligste kimformer i det 18. og 19. århundrede og frem til i dag.

I et meget fyldigt og oplysende udvalg gennemløber udstillingen - med særligt fokus på det 20. århundredes industrielle design - den moderne udvikling fra danskernes tidlige velfærdsår til det 21. århundredes mangfoldighed af designbevidste objekter.

Udstillingen giver et vidtspændende billede af dansk industriel produktkultur inden for køkkenudstyr, TV- og radioapparater, stole, kontordesign, plakatreklamer, logoer og visuel identitet, hospitalsudstyr, transportmidler m.m.

På tværs af tid gives indblik i hvordan design har udformet sig i forskellige materialer til både det private og det offentlige rum.

Gennem 50 særligt udvalgte danske case studies giver udstillingens katalog et centralt nyt bidrag til forståelsen af den industrielle produktdimension i danskernes hverdagsliv gennem ca. 250 år.

Udstillingens kurator og katalogets redaktør er lektor, mag. art. Lars Dybdahl, Københavns Universitet.

Den meget omfattende udstilling af det mangfoldig-gjorte danske design gennem 250 år indgår i fejringen af 250-året for grundlæggelsen af Det kgl. Kunstakademi.

06.03.04 kl 14.00 *Keramiske vægudsmykninger i det islamiske område*. Omvisning ved Peter Wandel. Davids Samling.

06.03.04-16.05.04 *30'erne*. Oplev 1930'ernes banebrydende billedkunst, arkitektur og design. Kunstforeningen, Gl. Strand 48, 1202 København K. Website: www.kunstforeningen.dk. Tlf 33 36 02 60.

13.03.04-03.04.04 *Lis Ehrenreich*. Teglgårdsstrædes Kunsthandel, Teglgårdsstræde 12, 1452 København K. Tlf 33 93 65 93.

17.03.04-02.04.04 *Michael Geertsen – udvalgte keramiske arbejder*. Museumsbygningen, Kastelsvej 18, 2100 København Ø. Website: www.museumsbygningen.dk. Tlf 35 26 32 66. Geertsen's ceramics are like musical compositions, and have different rhythms. In some, visual shifts from one component to the other are abrupt and rapid; others are slower, languid and sensual. Together they comprise a witty homage to early modernist sculpture. *Garth Clark*.

28.03.04 kl 14.00 *Keramiske vægudsmykninger i det islamiske område*. Omvisning ved Peter Wandel. Davids Samling.

31.03.04 kl 19.00 *Fajancens fødsel*. Museumsinspektør, mag. art. Ulla Houkjær, Kunstindustri-museet fortæller om fajancens vandring fra Mellemøsten til Europa. Museumsbygningen, Kastelsvej 18, 2100 København Ø. *Tilmelding nødvendig* på tlf 35 26 32 66.

16.04.04-15.05.04 *Priscilla Mouritsen og Signe Højmark*. Galleri Nørby.

18.04.04-23.05.04 *Rørholmegade i Rundetårn*. En kunstnergade i hjertet af København. Rundetårn, Købmagergade 52 A, 1150 København K. Website: www.rundetaarn.dk. Tlf 33 73 03 73.

30.04.04-23.05.04 *Keramiske veje*. [Beate Andersen, Bente Hansen, Sten Lykke Madsen, Bodil Manz, Malene Müllertz, Jane Reumert og

Gunhild Aaberg med Karen Bennicke som gæst]. Den Frie Udstillingsbygning, Oslo Plads, 2100 København Ø.

19.05.04-26.06.04 *Kunstner-keramik*. Galleri Nørby.

03.07.04-15.08.04 *Mellem Himmel og Hav*. Udstilling med kunsthåndværk fra Bornholm. Rundetårn, heriblandt Eva Brandt samt Anne og Peter Stougaard. Bornholm tiltrækker kreative sjæle med kunstneriske årer fra nær og fjern. Håndværker-traditionerne går flere hundrede år tilbage, hvor keramikken spiller den største rolle. Senere er glasset, træet, tekstilerne og jernet kommet til.

I dag bor der flere kunsthåndværkere per kvadratmeter end noget andet sted i Danmark. Der er små værksteder overalt, som er åbne for alle. Her kan man komme tæt på kunstnerne og deres arbejde – få en snak og købe deres kunst. 52 af øens mange kunstnere har slået sig sammen i ACAB Arts & Crafts Association Bornholm. Kunstnersammenslutningen har sin første udstilling nogensinde i Rundetårn. Det bliver en stor og alsidig udstilling, der viser noget af det bedste og nyeste kunsthåndværk fra Bornholm.

12.08.04-14.08.04 *Kunsthåndværker Marked 2004*. Frue Plads, København K. Tlf 33 15 29 40. Website: www.danskekunstaandvaerkere.dk.

27.08.04-25.09.04 *Anne Tophøj*. Galleri Nørby.

25.09.04-31.10.04 *Kirsten Holm – Keramik*. Galleri Ravn, Valby Langgade 23, 2500 Valby.

01.10.04-30.10.04 *Edmund de Waal og Gunhild Rudjord*. Galleri Nørby.

12.11.04-11.12.04 *Bodil Manz*. Galleri Nørby.

Øvrige Danmark

Asnæs

30.10.04-21.11.04 *Charlotte Krogh og Better Lübbert*. Maleri og keramik. Huset i Asnæs, Storegade 31, 4550 Asnæs. Website: www.husetiasnaes.dk. Tlf 59 65 08 61.

Bregentved

01.05.04, kl. 12.00-17.00. *Karen Bennicke og Peder Rasmussen retrospektiv*. 30 ting fra 30 år med en ting fra hvert år – 15 af hver. Showroom, Koldinghus Allé 1, Bregentved, 4690 Haslev.

Brovst

27.07.04-05.08.04 *Aase Haugaard*. Galleri Billedstedet, Fosdalsvej 29, 9460 Brovst. Tlf 98 23 50 16.

Brønderslev

08.04.04-12.04.04 *Påskeudstillingen*. Hans & Birgitte Börjeson sammen med en maler. Brønderslev Gymnasium, Islands Allé 20, 9700 Brønderslev.

Fredensborg

01.03.04-13.03.04 *Polsk håndmalet porcelæn*. Zofia Melby, der er født i Polen, men har boet hele sit voksenliv i Helsingør, udstiller polsk håndmalet porcelæn fra sin store samling. Fredensborg Bibliotek, Jernbanegade 3, Fredensborg.

Frederikshavn

Frederikshavn Kunstmuseum & Exlibrissamling, Parallelvej 14, 9900 Frederikshavn. Tlf 96 22 56 25.

01.05-04-13.06.04 Udstilling med bl.a. Agnete Deibjerg Kristensen. Frederikshavn Kunstmuseum.

21.08.04-03.10.04 *Gudrun Pagter – Peter Tybjerg*. Frederikshavn Museum.

Frederikssund

J.F. Willumsens Museum, Jenriksvej 4, 3600 Frederikssund. Tlf 47 31 07 73. Website: www.jfwillumsensmuseum.dk. Museet er lukket på grund af ombygning til juni 2005.

Grenå

29.05.04-31.05.04 *Kunst og brugskunst på Djursland*. Kulturhuset Pavillonen, Kærvej 11, Grenå.

Helsingør

02.05.04-30.05.04 *Havet*. Udstilling med bl.a. Snorre Læssøe Stephensen. Marienlyst Slot, 3000 Helsingør.

Horsens

17.04-04-29.05.04 *Livskunst*. Udstilling med bl.a. keramisk havekunst af Aase Dyrgaard. Stengalleriet, Asgårdsvej 11, Horsens. Website: www.stengalleriet.dk. Tlf 75 64 65 44.

Knebel

08.04.04-23.04.04 *Kirsten Holm - keramik – Hardy Brix - maleri*. Galleri Babette, Holmbjergvej 95 A, Knebelbro, 8420 Knebel. Tlf 86 35 00 88.

Kolding

Trapholt, Æblehaven 23, 6000 Kolding. Tlf 76 30 05 30. Website: www.trapholt.dk. [Dansk keramik].

Museet på Koldinghus, Koldinghus, 6000 Kolding. Website: www.koldinghus.dk. Tlf 76 33 81 00.

Galleri Pagter, Adelgade 3, 6000 Kolding. Tlf 75 54 09 30. Website: www.galleripagter.dk.

→27.03.04 *Keramiker Inga Vestergaard Sørensen og grafiker Jens Bohr*. Galleri Pagter.

02.04.04-29.05.04 *Jørgen Hansen og Sys Hindsbo*. Keramik og grafik. Galleri Pagter.

18.06.04-01.08.04 *Designskolen Kolding – Afgang 2004*. Museet på Koldinghus.

→primo september 2004 Nyopstilling af keramik fra museets samling i ”Museumsgaden” på Trapholt. Udstillingen omfatter primært korpusværker fra museets egen samling. Opstillingen demonstrerer den kunstneriske keramik udvikling i Danmark fra 1880’ernes symbolisme og skønvirke til 1990’er keramik. Tidsbilledet understøttes af tekstiler fra de enkelte perioder.

09.09.04-21.11.04 *Biennalen for kunsthåndværk og design*. Trapholt.

22.10.04-04.12.04 *Sten Lykke Madsen*. Galleri Pagter.

Middelfart

Danmarks Keramikmuseum, Grimmerhus, Kongebrovej 42, 5500 Middelfart. Tlf 64 41 47 98. Website: www.grimmerhus.dk.

→07.03.04 *Steen Dybdal – raku & keramisk installation. Joan Pedersen – ”ikon” – blandform*. Galleri 5, Smedegade 5, 5500 Middelfart. Website: www.galleri5middelfart.dk. Tlf 64 41 59 24.

07.03.04-23.05.04 *Østrigsk keramisk kunst*. I samarbejde med Gmundner Keramik, Østrig, viser museet en udstilling med 12 anerkendte kunstnere fra Østrig, Tyskland, Tjekkiet og Spanien.

31.05.04-05.09.04 *Jac Hansen*. Katalog. Danmarks Keramikmuseum. Jac Hansen - Den farveglade og fabulerende danske keramiker Jac Hansen udstiller en lang række værker, hvis inspiration er hentet bl.a. i Kina og i gammel nordisk folkekunst.

31.05.04-05.09.04 *tybjerg.com*. Peter Tybjerg. Katalog. Danmarks Keramikmuseum.

12.09.04-05.12.04 *Hansen, Caruso og Champy*. Katalog. Danmarks keramikmuseum. Keramikeren Jørgen Hansen har inviteret kollegerne Nino Caruso (Italien) og Claude Champy (Frankrig) til sammen med ham at fylde hele huset med store arbejder.

Nykøbing S

06.03.004-28.03.04 2 x 2. Udstilling med bl.a. Aase Haugaard. Pakhuset, 4500 Nykøbing S.

Næstved

→19.04.04 *Keramiske objekter af Henrik Pryds Beck*. Herman A. Kähler•Keramisk Værksted. v/ Inge og Knud Sørensen, Käblersbakken 5, 4700 Næstved. Website: www.kaehlerkeramik.dk. Tlf 55 72 02 91.

Odense

→13.03.04 *Lars Calmer*. Oliemaleri. glaserede krus og skulpturer. Galleri Rasmus, Ny Vestergade 8-9, 5000 Odense C. Tlf 65 91 88 33.

08.05.04-16.05.04 *De fynske kunst- og kulturdage*. Med deltagelse af bl.a. Merethe Bloch og Peter Tybjerg. Rådhushallen, Flakhaven, 5000 Odense.

Roskilde

03.07.04-01.08.04 *Bornholmsk keramik*. Katalog. Sjællands Keramikmuseum, Palæfløjen, Stændertorvet 3C, 4000 Roskilde. Tlf 46 32 14 70. Website: www.roskildekunst.dk. Udstillingen består dels af en historisk del med et tilbageblik på de sidste 100 år og dels en moderne del med de allerbedste nulevende bornholmske keramikere – 11 i alt. Udstillingen omfatter totalt set 35 keramikere, hvor den historiske del er lånt hos Bornholms Kunstmuseum og Bornholms Keramikmuseum samt private samlere. Blandt de nulevende er Eva Brandt, Gerd Hiort Petersen, Ulla Hjorth, Julie Høm, Hans Munck Andersen samt Anne og Peter Stougaard. Den moderne del er en salgsudstilling.

Rø

Bornholms Kunstmuseum, Sdr. Strandvej 95, Helligdommen, Rø, 3760 Gudhjem. Tlf 56 48 43 86. Website: www.bornholms-kunstmuseum.dk. [Bornholmsk keramik].

08.04.04-23.05.04 *Jørgen Haugen Sørensen*. Bornholms Kunstmuseum. Jørgen Haugen Sørensen viser nye skulpturer i ler og bronze fra de sidste 4 år. Med krystallklar præcision, engagement, ironi, galgenhumor og rædsel skildres vores verden fra gale hunde over portrætter af vennerne og den kvindelige ynde til den underste himmel.

30.05.04-01.08.04 *Ole Christensen*. Katalog. Bornholms Kunstmuseum. Retrospektiv udstilling med værker af Bornholms store billedhugger, der døde i 2000. Både inde og ude præsenteres et bredt udsnit af Ole Christensens fabulerende værker ligesom udstillingen går tæt på selve den kunstneriske skabelsesproces.

19.06.04-11.07.04 *Glas- og Keramikskolens afgangsudstilling*. Katalog. Bornholms Kunstmuseum. For fjerde gang præsenterer afgangsholdet fra Glas- og Keramikskolen deres eksamensprojekter og resultatet af tre års studier i Nexø inden udstillingen går videre ud i landet.

Rønne

Hjorths Fabrik – Bornholms [arbejdende] Keramikmuseum, Krystalgade 5, 3700 Rønne. Website: www.bornholmsmuseer.dk/hjorths. Tlf 56 95 01 60.

→27.03.04 *Helle Hutchinson*. Hjorths Fabrik.

02.04.04-19.05.04 *100 Staffordshire-figurer*. Hjorths Fabrik.

28.05.03-16.10.04 *Bornholmsk Værkstedskeramik*. Museets samling af keramik fra 1900-tallets mange værksteder. Hjorths Fabrik.

22.10.04-18.12.04 *Cassius Clay*. Hjorths Fabrik.

Sakskøbing

27.08.04-05.09.04 *Lys over Lolland*. Med deltagelse af bl.a. Birte Troest. Katalog. Sakskøbing Sukkerfabrik, 4990 Sakskøbing. Tlf 54 94 11 47.

Silkeborg

KunstCentret Silkeborg Bad, Gjessøvej 40, 8600 Silkeborg. Website: www.silkeborgbad.dk. Tlf 86 81 63 29.

→21.03.04 *Star Quality*. KunstCentret Silkeborg Bad. 5 afgangere fra keramiske fag, Designskolen i Kolding. Præsentationen af arbejder spænder fra modellerede ballerinaer over skamler til landskaber, krus og lamper m.v. i keramiske materialer. Deltagere: Trine Fjord Hansen, Vidar Grønnerød, Tanja Møller Jensen, Helene Thing og Rikke Frydensbjerg Østergaard.

07.05.04-05.09.04 *Mexicansk Keramik*. KunstCentret Silkeborg Bad. Udstillingen viser hvordan folkelige traditioner og moderne keramik er frugtbart forbundet i Mexico. Den er ledsaget af fotos af de repræsenterede keramikere og kunstnere.

Struer

Gimsinghoved Kunst og Kulturcenter, Gimsinghoved 1, 7600 Struer. Tlf 97 84 02 58.

12.03.04-25.04.04 *Fra sted til værk*. Ulla Sonne keramik og Lone Bullinger strik design. Gimsinghoved Kunst og Kulturcenter.

14.08.04-26.09.04 2 x 2. Udstilling med bl.a. Aase Haugaard. Gimsinghoved Kunst og Kulturcenter.

Svendborg

07.08.04-12.09.04 *BKF Fyn*. Udstilling med bl.a. Merethe Bloch. SAK – Svendborg Amts Kunstforening, Kunstbygningen, Vestergade 27-29, 5700 Svendborg. Tlf 62 22 44 70.

Thisted

05.03-04-28.03.04 *Kirsten Klein og Eva Brandt*. Kunstforeningen Det Ny Kastet, Det Gamle Rådhus, Store Torv, 7700 Thisted. Website: www.detnykastet.dk. Kirsten Klein viser sine stemningsmættede sort/hvide fotografier af mennesker og natur fra lokaliteter, hvor livet leves stærk og upåagtet. I samme rum vil Eva Brandt udstille sine enkle men forfinede keramiske arbejder, hvis former understøttes af diskrete dekorationer i en dæmpet palet.

Tistrup

→21.03.04 *Bibi Hansen – keramiske arbejder*. Janus Bygningen, Lærkevej 25, 6862 Tistrup. Tlf 75 29 98 25. Website: www.janusbygningen.dk. Udstillingen viser arbejder, der er udført i forskellige slags stentøjsler - drejede såvel som håndbyggede former. Oftest kommer inspirationen fra naturen - forsteninger, skaldyr og østersskaller, der i spændte former eksperimenterer i grænseegnene for lerets bæreevne.

Vejle

Kombination, Vissingsgade 4, 7100 Vejle. Tlf 75 83 25 83.

01.03.04-31.03.03 *Malerier og keramik*. Udstilling med Anne Bech-Hansen og Malene Hansen. Kombination.

01.04.04-30.04.04 *Ginette Wien*. Udstilling af malerier og keramik. Kombination.

01.05.04-29.05.04 *Ulf Nielsen og Mette Vivelsted*. Malerier, keramik og smykker. Kombination.

01.10.04-30.10.04 *Malerier og keramik*. Udstilling af Kurt Nordmann og Gerd Baarstrøm. Kombination.

30.10.04-28.11.04 *Aase Haugaard*. Kunstbrænderiet, Præstegyde 3, 7100 Vejle.

01.11.04-30.11.04 *Malerier, keramik, glas og smykker*. Udstilling ved Kirsten Bechmann, Marianne Steenholt Borck, Birgitte Linde og Mette Østberg. Kombination.

Viborg

20.05.04-04.06.04 *Brændingsskulptur ved Jørgen Hansen*. Bredden af Sønderø neden for Brænderigården, Riddergade 8b, 8800 Viborg. Tlf 87 25 26 05.

Inspireret af den turbulente tid omkring Reformationen vil keramikeren og billedkunstner Jørgen Hansen opføre en brændingsskulptur. Kunstneren vil sammen med hjælpere opbygge skulpturen af 5 tons ler, hvorefter den brændes på stedet. 4. juni ved midnat vil brændingsskulpturen, efter et døgn uafbrudt fyring, nå op på en temperatur på 1100° C. En isolerende kappe tages af, og skulpturen ses rødgloedende i natten.

Vordingborg

01.03.04-26.03.04 *40 fine år i Fulby*. Hans & Birgitte Börjeson. Vordingborg Statsseminarium, Galleriet, 4760 Vordingborg.

11.06.004-08.08.04 *B.K.F. Sommerudstilling*. Med deltagelse af bl.a. Birte Troest. Katalog. Masnedø Fort, Fortevej 8, 4760 Vordingborg. Tlf 55 37 64 76.

Aalborg

August/september 2004 *Krop*. Udstilling med bl.a. Agnete Brittassius. Aalborg Kunstpavillon, Søndergade 20, 9000 Aalborg. Tlf 98 12 11 63. Website: www.kunstpavillon.dk.

Århus

03.04.04-11.05.04 *Skovspor*. Separatudstilling med Tove Anderberg. Katalog. Galleri profilen, Grønnegade 93, 8000 Århus C. Tlf 86 20 17 22. Website: www.galleri-profilen.dk.

06.01.04-28.11.04 *Kirsten Holm – Keramik*. Galleri C, Åboulevarden 80, 8000 Århus C. Tlf 86 19 15 11. Website: www.galleri-c.dk.

Udlandet

Sverige

Göteborg

→07.03.04 *Tekannor*. Experimentella tekannor av Gösta Grähs och studerande vid PKI-skolan. Röhsska Museet, Vasagatan 37-39, S-400 15 Göteborg. Website: www.designmuseum.se.

Höganäs

Höganäs Museum, Polhemsgatan 1, S-263 37 Höganäs. Website: www.hoganas.net/museum.

06.03.04-04.04.04 *Ved & Salt*. Samlingsutställning. Konsthallen, Höganäs Museum.

09.04.04-09.05.04 *Eva Bengtsson*. Keramik och måleri. Konsthallen, Höganäs Museum.

19.06.04-25.07.04 *Signe Persson-Melin*. Konsthallen, Höganäs Museum.

31.07.04-10.10.04 *Åke Holm – ur gömmorna*. Höganäs Museum.

07.08.04 *Keramikauktion* med Joakim Bengtsson, Helsingborgs Auktionsverk. [Inlämning 16.03.04-17.03.04 och visning 03.07.04-06.08.04]. Höganäs Museum.

11.09.04-10.10.04 *Cecilia Kraitz*. Konsthallen, Höganäs Museum.

20.11.04-19.12.04 *Kaj Fogelberg – keramik og silver*. Konsthallen, Höganäs Museum.

Linköping

→07.03.04 *Kåge, Lindberg & Percy*. Östergötlands länsmuseum, Raoul Wallenbergs plats, S-581 02 Linköping. Tlf +44 13-230300. Website: www.linkoping.se/lansmuseum. Wilhelm Kåge, Stig Lindberg och Arthur Percy har satt sin prägel på 1900-talets vardagsporslin. Tre tusenkonstnärer, vars porslin och fajanser är populärare än någonsin läns museet visar en trivsamt exposé över tiden 1920 - 1980 av porslinsmästarnas alster.

Malmö

→24.03.04 *Gunnar Stenström*. Formargruppen, Engelbrekstgatan 8, S-211 33 Malmö. Website: www.formargruppen.com.

18.06.04-29.08.04 *Pip, snip och snås*. unika och serieproducerade kannor. Form/Design Center, Lilla Torg 9, Malmö. Website: www.formdesigncenter.com.

Munka Ljungby

→21.03.04 *Pia Hellberg*. Keramik och måleri. Galleri Pictor, Östra Storgatan 25, S-266 32 Munka Ljungby. Tlf +46 431 431885. Website: www.galleripictor.se.

Stockholm

Nordiska museet, Djurgårdsvägen 6-16, S-115 93 Stockholm. Website: www.nordiskamuseet.se.

Kaolin, Horns-gatan 50, S-118 21 Stockholm. Tlf +46 8 644 46 00. Website: www.kaolin.se.

→25.04.04 *Östersjöfajanser*. Nordiska museet. Soppterriner, fat, kaffekannor och potpurriurnor med färgglad och fantasifull dekor gjord i det tennglaserade lergods som kallas fajans och skapat under 1700-talet. Ett rikt urval av enastående fajanser från de största fabrikererna runt Östersjön visas i utställningen. Rörstrand och Marieberg Sverige, Store Kongensgade och Kastrop i Danmark, Stralsund i det då svenska Pommern, Slesvig, Criseby/Eckernförde, Kiel och Stockelsdorf i Tyskland, Reval i Estland och Herrebøe och Drammen i Norge.

→04.06.04 *Porslin från Gustavsbergssamlingen*. Nationalmuseum.

27.03.04-21.04.04 *Morten Løbner Espersen*. Kaolin.

24.04.04-12.05.04 *Johan Thunell*. Kaolin.

01.09.04-29.09.04 *Eva Larsson*. Kaolin.

02.10.04-20.10.04 *Lis Ehrenreich*. Kaolin.

Storbritannien

Chagford

16.10.04-13.11.04 *Exhibition of work by Peter Beard*. Contemporary Studio Pottery, 6 Mill Street, Chagford, Devon, TQ13 8AW. Tlf +44 1647 432900

Eastbourne

Paddon & Paddon, 113, South Street, Eastbourne, BN21 4LU. Website: www.paddonandpaddon.co.uk. Tlf +44 1323 411887.

27.03.04-30.04.04 *Signe Kolding - A Danish Potter*. Solo exhibition. Paddon & Paddon.

30.10.04-30.11.04 *Mike Dodd*. Solo exhibition. Paddon & Paddon.

Edinburgh

11.10.04-03.11.04 *Danish Potters*. Udstilling med Beate Andersen, Bente Hansen, Aase Haugaard, Bodil Manz og Jane Reumert. Katalog. The Scottish Gallery, 16 Dundas Street, Edinburgh, EH3 6HZ. Tlf +44 131-5581200. Website: www.scottish-gallery.co.uk.

Edwinstowe

27.03.04-24.04.04 *Totally Teabowls*. Udstilling med bl.a. Warren MacKenzie (USA), Euan Craig (Japan), Shimaoka Tatsuzo (Japan) samt Matthew Blakely, Eddie and Margaret Curtis, Richard Dewar, Mike Dodd, Jack Doherty, Chris Keenan, John Leach, Jim Malone, Gareth Mason, Nick Rees og Phil Rogers. The Oakwood Gallery, 4 Church Street, Edwinstowe, Nottinghamshire, NG21 9QA. Tlf +44 1623-823665. Website: www.oakwoodceramics.co.uk.

Farnham

29.05.04-25.07.04 *David Leach – 20th Century Ceramics*. Crafts Study Centre, The Surrey Institute of Art and Design, Farnham Campus, Falkner Road, Farnham, Surrey. Tlf +44 1252-892953.

Frome

10.09.04-11.09.04 *Potfest South-West*. Frome Market, Frome, Somerset. Website: www.potfest.co.uk/southwestintro.htm.

Hatfield

06.08.04-08.08.04, kl 10.00-18.00 *Art in Clay*. The 10th National Pottery & Ceramics Festival. Hatfield House, Hatfield, Hertfordshire. Websites: www.artinclay.co.uk og www.hatfield-house.co.uk. Studio ceramics and sculpture are both extensively demonstrated and on sale. Large marquee based festival featuring approx 150 potters and ceramic artists selling work. Regular talks and kiln firings.

London

Victoria & Albert Museum, Cromwell Road,
South Kensington, London SW7 2RL, London.
Website: www.vam.ac.uk.

Contemporary Ceramics, William Blake House, 7
Marshall Street, Soho, London W1V 1LP. Website:
www.studiopottery.co.uk.

Crafts Council Gallery, 44a Pentonville Road,
Islington, London N1 9BY. Website:
www.craftscouncil.org.uk.

Contemporary Applied Arts, 2 Percy Street,
London W1T 1DD. Website: www.caa.org.uk.

Galerie Besson, 15 Royal Arcade, 28 Old Bond
Street, London W1S 4SP. Website:
www.galeriebesson.co.uk.

Harlequin Gallery, 68 Greenwich High Road,
London, SE10 8LF. Website: www.studio-pots.com.

Barrett Marsden Gallery, 17-18 Great Sutton
Street, Clerkenwell, London EC1V 0DN. Website:
www.bmg.co.uk.

→11.03.04 *Contemporary Potters*. Galerie Besson.

→14.03.04 *Phil Rogers*. Harlequin Gallery.

05.03.04-17.04.03 *Janice Tchalenko*. Lower Gallery,
Contemporary Applied Arts.

19.03.04-18.04.04 *The Mark of the Maker*. 10th
Anniversary Ceramics Exhibition. JaM & Eton
Applied Arts, 81 High Street, Eton, Windsor SL4
6AF. Tlf +44 1753 622333. Website:
www.etonappliedarts.co.uk. Gordon Baldwin, Peter
Beard, James Campbell, Brendan Hesmondhalgh, Mo
Jupp, Chris Keenan, Christy Keeney, Anna Lambert, John
Maltby, David Roberts, Duncan Ross, Sarah Walton and
Zoe Whiteside. Thirteen renowned makers each with an
individuality that identifies the work as being his/her own
without the need for mark or signature. The exhibition
pays homage to the many ways of working with clay both
in form and in firing techniques.

21.03.04-11.04.04 - *Yuriko Hill*. Hand-built
stoneware and porcelain vessels. Harlequin
Gallery.

24.03.04-22.04.04 *Hans Vangspø*. Galerie Besson.

18.04.04-09.05.04 *Chris Lewis*. Wood-fired
stoneware. Harlequin Gallery.

22.04.04-04.07.04 Richard Slee. Crafts Council
Gallery. In recognition of Richard Slee's 40-year career as
one of the foremost ceramic artists, this major retrospective
exhibition forms part of the Crafts Council initiated Show5
exhibition series.

Winner of the prestigious Jerwood Applied Arts Prize in
2001, Richard Slee combines wit and cynicism with
politics and history to create his ceramics, which display an
extraordinary fusion of ideas and images.

Slee uses historical decorative ceramic references and often
includes found objects, such as figurines and ceramic print
in his work. His emblematic, glossy pottery is unashamedly
decorative, and through his lush use of colours and
reference to past traditions, he extends the meaning of the
essentially ceramic object.

Richard Slee's work is in the collections of museums and
galleries all over the world including the Crafts Council's
own Collection; the V&A, London; the Museum of Modern
Art, Kyoto, Japan; and The Stedelijk Museum, Amsterdam.

Show5 is a Crafts Council initiative that was launched in
September 2003. It is a unique project between five partner
venues working with five British artists of international
standing who have helped define contemporary craft. The
project celebrates the impressive achievements of these
groundbreaking individuals who have shaped the modern
craft movement.

23.04.04-05.06.04 *Jane Blackman*. Contemporary
Applied Arts.

28.04.04-27.05.04 *Annie Turner*. Galerie Besson.

maj-juni 2004 *Bernard Rooke*. Now and Then -
handbuilt pots 1963-73 and 1993-2003 at Paul
Rice Gallery, 3 Tring Avenue, Ealing, London,
W5 3QA. Tlf/fax: + 44 208-992-4186. e-mail:
pr@paulrice.co.uk.

16.05.04-06.06.04 Wood-fired stoneware by Graham
Ellerby and John Mackenzie, together with paintings
by Denis Bowen. Harlequin Gallery.

02.06.04-30.06.04 *Gwyn Hanssen Pigott*. Galerie
Besson.

11.06.04-24.07.04 *Walter Keeler*. Lower Gallery,
Contemporary Applied Arts.

18.06.04-.31.07.04 *Richard Slee*. Barrett Marsden
Gallery.

Juli 2004 *Shozo Michikawa*. Galerie Besson.

30.07.04-11.09.04 *Micki Schloessing*. Lower
Gallery, Contemporary Applied Arts.

September 2004 *Bernard Dejonghe*. Galerie Besson.

16.09.04-05.12.04 *Christopher Dresser*. Victoria & Albert Museum.

17.09.04-30.10.04 *Stephen Dixon*. Contemporary Applied Arts.

23.09.04-05.12.04 *Exotic Encounters: The Meeting of Asia and Europe 1500-1800*. Victoria & Albert Museum.

Oktober 2004 *Sebastian Blackie*. Galerie Besson.

November-december 2004 *Elizabeth Raeburn with John Hubbard*. Galerie Besson.

Newark

Rufford Craft Centre, Rufford Country Park, Ollerton, Newark, Nottinghamshire, NG22 9DF. Website: www.ruffordcraftcentre.org.uk.

09.03.04-03.05.04 *John Maltby*. Ceramics and paintings. Rufford Craft Centre.

09.03.04-23.05.04 *Fruits and Flowers*. A collection of ceramic work, both three dimensional and two dimensional, celebrating the wonderful diversity of fruits and flowers at Rufford Ceramic Centre. Rufford Craft Centre.

Oxford

→05.10.04-01.01.05 *Jingdezhen Porcelain*. The Ashmolean Museum, Beaumont Street, Oxford OX1 2PH. Website: www.ashmol.ox.ac.uk/PotWeb. Jingdezhen founded in 1004 AD, was the site of the imperial kilns. This remarkable exhibition shows the Museum's collection of porcelain from the past 1000 years.

Penzance

→20.03.04 *David Leach retrospective*. Penlee House Gallery & Museum, Morrab Road, Penzance, Cornwall TR18 4HE. Tlf +44 1736-363625. Website: www.penleehouse.org.uk.

Ringwood

21.03.04-10.04.04 *Nick Rees – wood fired stoneware*. Bettles Gallery, 80 Christchurch Road, Ringwood, Hampshire BH24 1DR. Tlf +44 1425-470410.

Rugby

→21.03.04 *Made in the Middle*. Mixed exhibition of 46 of the West Midlands most dynamic contemporary makers. [Touring exhibition]. Rugby Art Galley & Museum, Little Elborow Street, Rugby, Warwickshire VC21 3BZ.

St Ives

→09.05.04 *Bernard Leach, Shoji Hamada and Circle*. Tate St Ives, Porthmeor Beach, St Ives, Cornwall TR26 1TG. Website: www.tate.org.uk. Leach travelled to St Ives from Japan with fellow potter Hamada in 1920 to set up the Leach Pottery, which became one of the most celebrated potteries in Britain. This display highlights a selection of works by key figures in the story of the Leach Pottery. The ceramics have been selected from the collections of George and Cornelia Wingfield-Digby and Nottingham Castle Museum and Art Gallery, and curated by Emmanuel Cooper

Stoke-on-Trent

→02.05.04 *Persian Pots*. The Museums of the Potteries. Hanley, Stoke-on-Trent. Website: www.stoke.gov.uk/museums. A selection of Persian ceramics from the Museum's collections, from the 10th to the 18th centuries.

Wimborne

Walford Mill Craft Centre, Stone Lane, Wimborne, Dorset, BH21 1NL. Tlf +44 1 202-841400. Website: www.walfordmillcrafts.co.uk.

10.04.04-16.05.04 *David Leach Ceramic touring exhibition*. Walford Mill Craft Centre.

31.07.04-05.09.04 *Nature in clay*. Ian Gregory and other artists who explore nature in their work. Walford Mill Craft Centre.

Tyskland

Berlin

Bröhan-Museum, Landesmuseum für Jugendstil, Art Deco und Funktionalismus (1889-1939), Schlossstrasse 1a, D-14059 Berlin (Charlottenburg). Website: www.broehan-museum.de. Tlf +49 30 326 90 600.

Keramik-Museum Berlin, Schustehrusstraße 13, 10585 Berlin. Website: www.keramik-museum-berlin.de. Museet åbnede den 17. januar 2004.

26.03.04-25.07.04 *Iris – Mythos-Symbol-Gestalt*. Bröhan-Museum. Katalog. Die Ausstellung *Iris. Mythos-Symbol-Gestalt* zeigt beispielhaft die unterschiedlichen Facetten dieser Blume auf: mit 120 Exponaten von der Antike bis zum Art Nouveau wird ihr Erscheinungsbild eingekreist und ihrer Faszination nachgespürt: Zu sehen sind Beispiele aus Malerei, Graphik und Buchkunst, sowie - Schwerpunkt der Ausstellung - Kunstobjekte des Jugendstils, hier vor allem Kunstgegenstände aus Porzellan und Glas, floral-dynamische Metallkunst, Schmuck und Textilien. Eine spezielle Sektion beschäftigt sich mit der Iris in der ostasiatischen Kunst. Ebenso vielfältig wie ihr Arten- und Farbreichtum, ihre weltweite Verbreitung, scheint auch die künstlerische Verwendbarkeit.

Die Schwertlilie, *Iris germanica*, kann im europäischen Abendland auf eine Jahrhunderte alte Symbolik zurückblicken: Die griechische Antike vergab den Namen Iris, griechisch „Regenbogen“, an die geflügelte Götterbotin, die als Mittlerin zwischen dem Olymp und dem Totenreich hin und her eilte. Als christliches Symbol ist die Iris die Blume der Verkündigung; die Blüten der Schwertlilie, *fleur de lis*, dienten in abstrahierter Form als Vorbild für das französische Lilienzepter. Die Kunst des Jugendstils nahm sich der Iris in besonderer Weise an. Sie wird die eigentliche, heraldische Blume des Art Nouveau. Auf Grund ihrer vertikalen Ausrichtung eignet sie sich zur graphischen, abstrahierenden Umsetzung, eine Voraussetzung des neuen Stils. Der interpretationsfähige kulturelle Hintergrund, den diese „Regenbogenpflanze“ mit sich bringt, ließ sie, über den dekorativen Effekt hinaus, als äußerst passend für die changierende mentale Gefühlswelt des Art Nouveau erscheinen. Ihre vielfältige Verwendung in Mythos, Magie, Volksaberglauben und Sympathie-medicin lässt sich als unterschwelliges Wissen voraussetzen. Ein wesentlicher Verstärkungsfaktor für die Popularität der Iris war die Aufnahmebereitschaft der japanischen Kunst im Jugendstil. Auch in Japan nahm die Iris eine Schlüsselposition ein, die sich ebenfalls gleichermaßen aus ihrer symbolischen wie auch graphischen Verwendbarkeit ergab.

06.04.04-31.05.04 *From the Kilns of Denmark*. Contemporary Danish Ceramics. Vandreustilling med bl.a. Karen Bennicke, Gutte Eriksen, Nina Hole, Inger Rokkjær, Alev Siesbye, Hans Vangso og Barbro Åberg m.fl. Katalog. Se omtalen i *keramiske noter 17/2003*. Felleshus of the Nordic Embassies, Rauchstrasse 1, D-10787 Berlin.

01.05.04-31.05.04 *Andrew Walford*. Gefäße aus Steinzeug und Porzellan. Galerie Theis, Neufertstrasse 6, D-14059 Berlin.

01-10-04-01.01.05 *Vom Art Nouveau zum Modernismus - Jugendstil und Art Deco aus Belgien*. Katalog. Bröhan-Museum.

Bremen

Keramik Galerie Hilde Holstein, Schnoor 5-7, D-28195 Bremen. Tlf +49 421-32 48 85.

20.03.04-10.04.03 *Terrakotten und Bronzen des Berliner Bildhauers Robert Metzkes*. Keramik Galerie Hilde Holstein.

15.05.04-12.06.04 *Dänische Keramik*. Udstilling med Kim Holm, Knud Kristensen, Morten Løbner Espersen og Barbro Åberg. Keramik Galerie Hilde Holstein.

Dresden

04.07.04-26.09.04 *Meißen für die Zaren*. Porzellan als Mittel sächsisch-russischer Politik im 18. Jahrhundert. Residenzschloss, D-01067 Dresden. Website: www.staatl-kunstsammlungen-dresden.de. Tlf +49 351 49 14 622.

Düsseldorf

Hetjens-Museum, Deutsches Keramikmuseum, Palais Nesselrode, Schulstrasse 4, D-40213 Düsseldorf. Tlf +49 211 89 94 210. Website: www.duesseldorf.de/hetjens.

→30.05.04 *Schmuck – Keramik am Körper*. Kleine Ausstellungen. Hetjens-Museum.

03.04.04-27.06.04 *Norwegen heute – Keramisch*. Grosse Sonderausstellungen. Hetjens-Museum. Norwegens Keramikszene zeigt sich ideenreich und technisch ausgefeilt. Die Dimensionen sind teilweise riesig, das Material in seinen Eigenschaften bis an die Grenzen ausgereizt. Inge Pedersen setzt mit ihrer über zwei Meter hohen Flasche aus filigran durchbrochenen Kompartimenten dafür ein markantes Zeichen. Aufgrund der Durchbruchtechnik ist das Gefäß seiner Funktion entledigt. Innen und aussen gehen ineinander über und das Spiel von Licht und Schatten belebt die Oberfläche. Mehr als 30 norwegische Künstler stellen sich im Hetjens-Museum vor.

17.06.04-19.09.04 *Otto Meier – Stiller Meister des 20. Jahrhunderts*. Kleine Ausstellungen. Hetjens-Museum.

07.10.04-30.01.05 *Künstler-Entwürfe für Rosenthal*. Eine Sammlung aus dem Freundekreis. Kleine Ausstellungen. Hetjens-Museum.

20.11.04-06.02.05 *Gothaer Porzellan*. Grosse Sonderausstellungen. Hetjens-Museum.

Eichenzell

Schloss Fasanerie, D-36124 Eichenzell. Tlf +49 661 94 86 0. Website: www.schloss-fasanerie.de.

15.05.04-16.05.04 *Töpfermarkt*. Schloss Fasanerie. Auf dem Alten Parkplatz - vor der Kulisse des Schlosses - präsentieren ca. 40 Aussteller unterschiedliche Erzeugnisse handwerklicher Töpferkunst.

Frechen

Stiftung Keramion - Zentrum für moderne und historische Keramik Frechen, Bonnstrasse 12, D-50226 Frechen. Website: www.keramion.de. Tlf +49 22 34/22 891.

→28.03.04 *3. Keramik-Biennale der Stadt Kapfenberg im Keramion*. Keramion.

→18.04.04 *Tiere im Keramion*. Sammlung Cremer. Keramion.

08.05.04- *Frechener Töpfermarkt* auf dem Frechener Rathausplatz. 140 Werkstätten und Ateliers bieten ein weit gefächertes Spektrum: Gefässe, Figuren, Skulpturen, Musikinstrumente, Geschirr,

Schmuck, Gartenkeramik, Kachelöfen – von klassisch bis experimentel.

09.05.04-29.08.04 *Aus Erd werden Schlüssel gemacht ...* Keramion.

09.05.04-29.08.04 *Roger Capron*. Keramion. Der Franzose aus Vallauris, Jahrgang 1922, ist ein Vertreter der Klassischen Moderne und steht in der Nähe Picasso. Seine figurativen Arbeiten strahlen auf Grund ihrer Farbigkeit mediterrane Leichtigkeit und Fröhlichkeit aus. Die Plastiken werden im Innenraum und im Skulpturengarten gezeigt.

19.09.04-31.10.04 *Der Blumentopf – Ein Massenprodukt als Individuum*. In Zusammenarbeit mit Hochschulen der Keramik. Keramion.

19.09.04-23.01.05 *Keramik aus Ostdeutschland*. Keramion. Als Reminiszenz an Gertraud Möhwald sind Keramiken von Ihren Wegbegleitern, Kollegen und Schülern aus Ostdeutschland zu sehen. Die Ausstellung gibt Aufschlüsse über Stilistische Eigenarten, Beeinflussungen und Entwicklungen.

14.11.04-23.01.05 *Gertraud Möhwald*. Keramion. Gertraud Möhwald (1929 Dresden - 2002 Halle) war eine der bedeutendsten und innovativsten Keramikerinnen. Seit 1970 hat die gelernte Steinbildhauerin stilprägend an der Hochschule für industrielle Formgestaltung in Halle Gelehrt. Das Hauptgewicht der Ausstellung liegt auf Skulpturen – sie werden ergänzt durch Geschirr und Skizzen. Die Werke sind so ausgewählt, dass einzelne Entwicklungen der Künstlerin für den Betrachter nachvollziehbar werden.

Hamburg

Museum für Kunst und Gewerbe, Steintorplatz 1, D-20099 Hamburg. Tlf +49 40 428 54 53 53. Website: www.mkg-hamburg.de.

→16.01.05 *Natur ganz Kunst*. Udstilling med bl.a. Tove Anderberg. Katalog. Museum für Kunst und Gewerbe. Über 100 Objekte zur Auseinandersetzung von Kunst und Natur in den Bereichen Design und Kunsthandwerk: Mode, Schmuck, Skulptur, Fotografie, Computer- und Video-kunst. Natur ist künstlich - Kunst ist natürlich! Die Grenzen verschwimmen.

26.11.04-12.12.04 *Kunsthandwerk 2004*. Norddeutsche Jahresmesse. Museum für Kunst und Gewerbe.

Heidelberg

Galerie Marianne Heller, Friedrich-Ebert-Anlage 2, Am Stadtgarten, D-69117 Heidelberg. Website: www.galerie-heller.de.

Hohenberg an der Eger

Deutsches Porzellanmuseum, Freundschaft 2, D-95691 Hohenberg/Eger. Tlf +49 9233 7722 0. Website: www.dt-porzellanmuseum.de.

→21.03.04 *Very Important Porcelain*. – *Prominente in Porzellan*. Deutsches Porzellanmuseum.

Höhr-Grenzhausen

Keramikmuseum Westerwald. Deutsche Sammlung für historische und zeitgenössische Keramik, Lindenstrasse, D-56203 Höhr-Grenzhausen. Tlf +49 2624 94601 0. Website: www.keramikmuseum.de.

25.04.04-23.05.04 *Klotilde Gießer-Bahn*. Retrospektive zum 80. Geburtstag. Keramikmuseum Westerwald.

09.05.04-13.06.04 *Kirsten Jäschke – Ablution*. Gastdozentin am Institut für künstlerische Keramik und Glas. Keramikmuseum Westerwald.

04.06.04-06.06.04 *Museumsfest Porzellan*. Keramikmarkt in Höhr-Grenzhausen.

18.09.04/25.09.04-06.01.05 *Westerwaldpreis*. Europäische Keramik 2004. Keramikmuseum Westerwald.

07.11.04-11.01.05 *Kurouemon Kumano*. The Baer of Echizen. The best selections of contemporary ceramics in Japan. Keramikmuseum Westerwald.

Karlsruhe

Badisches Landesmuseum, Museum beim Markt – Angewandte Kunst seit 1900, Karl-Friedrich Strasse 6, D-76133 Karlsruhe. Tlf +49 721 926-6578. Website: www.landesmuseum.de.

→10.03.04 *Blauer Bär und Einhorn Grün – Tiere in der Karlsruher Majolika*. Staatliches Museum für Naturkunde Karlsruhe, Erbprinzenstrasse 13, D-76133 Karlsruhe. Website: www.smnk.de.

→18.04.04 *Von der Ewigkeit des Augenblicks - Die Entwicklung türkischer Fayencemotive*. Museum beim Markt. Diese Sonderausstellung mit modernen Stücken eines alten Kunsthandwerks zeigt die lange Tradition und hohe Kunstfertigkeit der türkischen Fayencemalerei. Im Zentrum stehen Werke von vier zeitgenössischen türkischen Künstlerinnen. Sie stammen aus Kütahya und Eskisehir, zwei mittelgroße, im Westen Inneranatoliens gelegene Universitätsstädte.

Die vier ausgestellten Künstlerinnen wurden dort ausgebildet und auf internationalen Ausstellungen ausgezeichnet. Bis auf eine Ausnahme sind sie freiberuflich oder lehrend als Fayencemalerinnen tätig.

Ausgestellt werden etwa 80 Arbeiten von Fügen Özer (geb. 1982), Hacer Özkaya (geb. 1972), Sevcan Vatansever (geb. 1978) und Zehra Serbest (geb. 1974). Deren Schaffen liegt im Spannungsfeld zwischen traditionell islamischer Ornamentierung sowie eigenwilliger Gestaltung und ironischer Rezeption.

26.09.04-21.11.04 *Khaled Ben Slimane – Keramik und Gemälde*. Museum Beim Markt.

Kellinghusen

07.08.04-08.08.04 kl 10.00-18.00 *Töpfermarkt*. Kellinghusen. Website: www.kellinghusen.de. Yderligere oplysninger hos Fremdenverkehrs- und Kulturamt på tlf +49 4822 3931 eller fax +49 4822 3930.

Langerwehe

27.11.04-28.11.04 *Töpfermarkt*. Töpfereimuseum, Pastoratsweg 1, D-52379 Langerwehe. Website: www.toepfereimuseum.de. Tlf +49 2423 4446. Er war der erste in der BDR. Seit 1975 lockt er immer wieder viele tausend Menschen in das alte rheinische Töpferdorf. Woran liegt's?

Das Angebot des Langerweher Töpfermarktes wird jedes Jahr neu mit Sorgfalt zusammengestellt. Keramiker und andere interessante Handwerker kommen aus vielen Teilen Europas zusammen, um in der weihnachtlichen Atmosphäre des Museums ihre Ware anzubieten. Aber es geht nicht nur ums kaufen. Vorführungen, Musik und Geselligkeit sind ebenso angesagt, kein Wunder also, dass sich der älteste Töpfermarkt der BRD immer noch ungebrochener Beliebtheit erfreut.

Ludwigsburg

7. maj 2004 åbner Keramikmuseum des Württembergischen Landesmuseum i Schloss Ludwigsburg ved Stuttgart. Tlf +49 711 279-34 00. Website: www.landesmuseum-stuttgart.de. Umfangreiche Porzellan-, Fayence- und Majolikasammlung.

München

→31.12.04 *Porzellan aus China*. Sammlung Seltmann. Die Neue Sammlung, Staatliches Museum für angewandte Kunst, Prinzregentenstrasse 3, D-80538 München. Tlf +49 8922 78 44. Website: www.die-neue-sammlung.de. Dem Weidener Unternehmer Dr. h.c. Wilhelm Seltmann, selbst Besitzer mehrerer Porzellanfabriken, gelang es innerhalb nur zweier Jahrzehnte eine Sammlung chinesischen Porzellans vom 17. bis zum frühen 20. Jahrhundert zusammenzutragen. Es dauerte nochmals über ein Viertel Jahrhundert bis seine Witwe anlässlich ihres 90. Geburtstags 1994 es ermöglichte, diese Sammlung erstmals der Öffentlichkeit zugänglich zu machen. In einer ersten Ausstellung sind seither weit über 100 erlesene Exponate aus der aus der Zeit der Qing-Periode (1644-1912), der letzten chinesischen Kaiserdynastie, zu sehen.

14.03.04-23.04.04 *Gilbert Portanier*. galerie b15, neue keramik, Baaderstrasse 15, D-80469 München. Website: www.b15-wunderle.com.

Mönchengladbach

→06.03.04 *Monika Debus*. Galerie Barthels, Vorster Strasse 73, D-41169 Mönchengladbach. Website: www.barthels.de. Tlf +49 2161 551575.

Oldenburg

07.08.04-08.08.04 kl 10.00/11.00-18.00 22. *Oldenburger Töpfermarkt*. Schlossplatz, Oldenburg. Website: www.werkschule.de. Der „Oldenburger Töpfermarkt“ hat eine 22-jährige Tradition und findet immer am ersten Wochenende im August auf dem Platz vor dem Oldenburger Schloss statt. Ca. 40.000-60.000 Besucher lockt diese kulturelle Veranstaltung erfahrungsgemäß an den beiden Tagen in die Stadt. Neben international bekannten Werkstätten wird sowohl traditionelle Keramik als auch experimentelle Keramik unterschiedlichster Ausrichtung in einer Mischung aus Galerieware, Sammlerstücken und Gebrauchskeramik in hochwertiger und zeitgemäßer Vielfalt gezeigt.

Selb-Plössberg

Deutsches Porzellan Museum, Abteilung III und IV, Europäisches Industringmuseum für Porzellan und Europäisches Museum für technische Keramik, Bahnhofstrasse 3, D-95100 Selb-Plössberg. Website: www.dt-porzellanmuseum.de.

→10.10.04 *Vollweiber – der sinnliche Akt in Porzellan*. Europäisches Industringmuseum Selb-Plössberg.

Vollweiber mit schüchternem Charme, erotischer Ausstrahlung und laszivem Sex-Appeal von XXL bis M: „Starke“ Frauen gab es zu allen Zeiten. Bereits in der Steinzeit modellierten die Höhlenmenschen ihre weiblichen Idole ausladend rund, mit grossen Brüsten, üppigen Hüften und fleischigen Oberschenkeln. Zu allen Zeiten war die Darstellung von Frauen einem gängigen Schönheitsideal unterworfen.

→10.10.04 *Es war einmal... Märchenhaftes Porzellan der Sammlung Helga Schalk-Thielmann*. Europäisches Industringmuseum Selb-Plössberg. Es war einmal eine Liebhaberin schönen und edlen Porzellans, die hatte viele Jahre all ihren Fleiss darin gelegt durch die Lande zu ziehen und Porzellanfiguren zu suchen, die in manigfacher Hinsicht zu den Erzählungen der Brüder Grimm passen. So begegneten Helga Schalk-Thielmann auf ihren Reisen *Der Froschkönig* und *Hans im Glück*, aber auch das *Rotkäppchen*, die *Bremer Stadtmusikanten* oder *der gestiefelte Kater* und noch viele, viele fast einhundert mehr.

Staufen

Keramikmuseum Staufen, Zweigmuseum des Badischen Landesmuseum Karlsruhe, Wettelbrunner Strasse 3, D-79219 Staufen. Website: www.landesmuseum.de.

→13.06.04 *Theatrum mundi - Was ist die Welt?*
Keramische Figuren von Elisabeth Winter-Bonn
und Susan Ring. Keramikmuseum Staufen.

04.07.04-21.11.04 *Von der Ewigkeit des Augenblicks
– Zeitgenössische türkische Keramikerinnen.*
Keramikmuseum Staufen. [Udstillingen har tidligere
været været vist i Museum beim Markt i Karlsruhe].

Weiden

Internationales Keramik-Museum Weiden,
Zweigmuseum der Neuen Sammlung München,
Waldsassener Kasten, Luitpoldstrasse 25, D-92637
Weiden/Oberfalz. Website: www.die-neue-sammlung.de og for aktuelle udstillinger
www.weiden-oberpfalz.de.

→31.12.04 *Porzellan aus China.* Die Sammlung
Seltmann. Zweigmuseum der Neuen Sammlung
München.

Schweiz

Geneve

→24.03.04 *Petra Weiss - Histoires de formes et
de couleurs.* 1967-2003. Musée Ariana, musée
suisse de la Céramique et du Verre, Avenue de la
Paix 10, CH-1202 Geneve. Tlf +41 418 54 50.
La exposition retrace les quelques trente-six années
d'activité de Petre Weiss. Au-delà du renouvellement
des formes, des gestes et de l'utilisation de la couleur,
vitale pour celle qui, à travers la céramique, rêvait de
concilier peinture et sculpture, on y découvre surtout, à
chaque étape de son évolution, la cohérence d'une
oeuvre profonde, forte et sincère.

Østrig

Wien

→07.03.04 *Der Preis der Schönheit.* Katalog.
Österreichisches Museum für Angewandte Kunst
[MAK], Stubenring 5, Wien 1. Website: www.mak.at.
[Udstilling i anledning af Wiener Werkstättes
grundlæggelse i 1903].

Holland

Amsterdam

Galerie Carla Koch, Prinsengracht 510, NL-1017
KH Amsterdam. Website: www.carlakoch.nl.

→20.03.04. *Wouter Dam.* Galerie Carla Koch.
01.05.04-06.06.04 *Kayoko Hoshino.* Galerie Carla
Koch.

11.09.04-09.10.04 *Paula Bastiaansen.* Galerie
Carla Koch.

16.10.04-13.11.04 *Tjok Dessauvage.* Galerie Carla
Koch.

Arnhem

Galerie Keramaikos, Oranjestraat 121, 6812 CN
Arnhem. Website: www.galerie-keramaikos.nl.

Delft

Terra Keramiek, Nieuwstraat 7, Delft. Website:
www.terra-delft.nl.

Gouda

20.05.04-21.05.04 29th International Gouds
Pottenbakkersfestival. City Town Hall, Gouda.
Website: www.pottenbakkersfestival.nl. [Festival
med deltagelse af omkring 200 pottemagere –
hovedsagelig fra Europa].

Leeuwarden

Prinsessehof Leeuwarden, Nationaal Keramik-
museum, Grote Kerkstraat 11, NL-8911 DZ
Leeuwarden. Website: www.prinsessehof.nl.

09.03.04-09.08.04 *Lekker Dekadent/Deliciously
Decadent.* Tableware from the 20th and 21st centuries.
Katalog. Prinsessehof Leeuwarden. Het Nationale
Keramikmuseum Prinsessehof Leeuwarden organiseert
begin 2004 een groot project rond het thema 'decadentie'
onder de titel: Lekker decadent! Het hoofdonderdeel van dit
project bestaat uit een tentoonstelling, verdeeld over enkele
grote zalen in het museum. Hier zijn hedendaagse serviezen
te zien die geassocieret worden met decadentie. Een
belangrijke plaats is ingeruimd voor de nieuwste ontwerpen
van jonge Nederlandse vormgevers waarin hedendaagse
decadentie wordt verbeeld. Delen van de expositie worden
gepresenteerd tegen een verrassend decor met historische
attributen. Een 'decadent' vormgegeven.

Milsbeek

18.09.04-19.09.04 Keramisto Market Milsbeek,
Mookerplas, Milsbeek. Med mere end 120
keramikere, heriblandt Hans & Birgitte Börjeson.
Website: www.keramisto.com.

Nijmegen

01.04.04-30.06.04 *Otokar and Barbora Sliva.*
Keramisch Atelier Toon Thijs, Krayenhofflaa 45,
Nijmegen. Website: www.toonthijs-keramiek.com.
Most figures of Otokar Sliva and his daughter Barbora are
built with paperclay over a metal skeleton and fired in a
self-built raka-kiln. Often metal parts made of wire and
wire netting are added.

Rotterdam

Museum Boijmans Van Beuningen, Museumspark
18-20, NL-3015 CX Rotterdam.
Website: www.boijmans.rotterdam.nl.

→21.03.04 *Bartmann jugs and face jugs*. Pre-industrial design in stoneware. Museum Boijmans Van Beuningen.

Tegelen

Keramikmuseum De Tiendschuur Tegelen, Kastelaan 8, NL-5932 AG Tegelen. Website: www.tiendschuur.net.

14.03.04-29.05.04 *Rooksignalen, rookgestookte keramiek*. Keramikmuseum De Tiendschuur Tegelen.

13.06.04-05.09.04 *In Klei Gevangen - Keramische Diersculpturen*. Keramikmuseum De Tiendschuur Tegelen.

16.09.04-05.12.04 *Pots in the Kitchen - Hedendaagse gebruikskeramiek*. Keramikmuseum De Tiendschuur Tegelen.

Belgien

Bruxelles

puls contemporary ceramics, v/Annette Sloth, Place du Châtelain 4, B-1050 Bruxelles. Website: www.pulsceramics.com.

06.03.04-17.04.04 *Alev Ebüzziya Siesbye*. Puls. Alev's stoneware is coil-built, utilising one of the oldest of pottery techniques; the potter's wheel is used merely for the final finishing. Since the 60's she has created bowls. Variations on a deceptively simple theme, but if one overviews her career, there is a slow, but clear and gradual development discernible. She has achieved this through subtlety: a slight narrowing at the neck, the knife edge sharpness of the rim. These are all slight, but meaningful and considered, modulations that cumulatively set a Ebüzziya Siesbye bowl apart from the rest and join it to a long succession of inspired bowls of the past. Her obsessive relationship with the bowl and her seemingly endless variations within a set of tightly controlled parameters, can only be explained psychologically in terms of a subconscious drive to remember, a will to construct a universal form which achieves a reductionist compilation of not only all she has lived, but also what she has inherited from her proud ancestral past.

The shape of Siesbye's bowls provides an intriguing contrast to the glazes that she uses. Whereas the first are minimal, careful, considered and objective, the latter seem to simmer with latent heat. Siesbye has created some of the most superb, singing, colour-saturated, matt glazes, colours that bring to mind the blue waters of the Aegean and the scorched earth and bright sun of Turkey.

In her most recent work, which will also be on view at Puls, a new Siesbye will emerge. Whereas her pots have been traditionally defined by their thin walls that resonate so cleanly between inside and outside, this thin wall is here replaced with a double wall. The colour is now a black glaze, shiny, reflective and dense. Gone too is the

weightlessness, these vessels have a new sense of gravity. They pull towards the earth whereas her previous work reached for the skies.

05.06.04-17.07.04 *Karen Bennicke*. Puls.

Gent

02.07.04-26.09.04 *Scandinavian Design, beyond the myth*. Udstilling med bl.a. Karen Bennicke. Katalog. Design Museum Gent. Museum voor Sierkunst & Vormgeving, Jan Breydel Straat 5, B-9000 Gent. Website: www.design.museum.gent.be. Vandreudstilling som i 2004 kan ses i Tjekkiet og i 2005 i Ungarn, Letland, Storbritannien samt Danmark, Norge og Sverige. Scandinavian design is traditionally associated with simple designs, with an emphasis on functionalism and a democratic approach. The time has come to reconsider those characteristics. The exhibition focuses on Danish, Icelandic, Finnish, Norwegian and Swedish design, which has contributed to the formation of this identity. It is a confirmation of Scandinavian design as a significant movement in the history of design, but it also leads to discussions on the many myths and stereotypes surrounding this topic.

Frankrig

Giroussens

17.04.04-20.06.04 *Les lustres et les rêveries de la lumière*. Maison de la Ceramique Contemporaine, Place Lucie Bouniol, F-81500 Giroussens. Website: www.ceramique.com/MCCG/.

Henrichemont

Centre Céramique de la Borne, F-18250 Henrichemont.

10.07.04-04.08.04 Hans & Birgitte Börjeson og Ole Jensen. Katalog. Le Centre de Création Céramique de la Borne.

18.09.04-28.11.04 Udstilling med bl.a. Jørgen Hansen samt Anne og Peter Stougaard. Le Centre de Création Céramique de la Borne.

Limoges

Musée national de porcelaine Adrien Dubouché, 8bis, Place Winston Churchill, 87000 Limoges. Website: www.musee-adriendubouche.fr.

16.03.04→01.06.04 *L'Odyssée de la Porcelaine Chinoise*. Musée national de porcelaine Adrien Dubouché. Deux collections nationales prestigieuses s'associent pour présenter pour la première fois au public un rare ensemble de 201 porcelaines chinoises.

Cette exposition propose de suivre, depuis le IXème jusqu'au XIXème siècle, les voyages de la porcelaine chinoise depuis la mer de Chine jusqu'aux rivages de la Méditerranée et de l'Océan Atlantique. La porcelaine

chinoise qui a fasciné toutes les contrées par la qualité de sa matière et de ses décors peints, fit en effet l'objet d'un commerce intense dès le IXème siècle. Les marchands arabes dominèrent ce négoce jusqu'au XVIème siècle; ils furent ensuite âprement concurrencés par les galions portugais, puis, à partir du XVIIème siècle, par les navires des diverses compagnies des Indes européennes, chargées d'approvisionner l'Occident en porcelaines, soieries et épices. De l'Europe à l'Asie du Sud et du monde arabe à l'Afrique, on désirait exhiber à sa table ces objets précieux et exotiques. Les souverains, mais aussi les classes aristocratiques, et enfin la bourgeoisie, passent commande d'ustensiles répondant à des goûts et des besoins particuliers.

Ces échanges ont contribué à renforcer l'intérêt pour la Chine mystérieuse et ont suscité un engouement qui se traduit par la mode de la " chinoiserie ".

Les pièces exposées soulignent également l'interaction entre la Chine et les pays commanditaires: l'influence des décors et des formes est patent dans les deux sens, alors que l'on a souvent tendance à considérer que tout vient de la Chine. L'influence de l'orfèvrerie, de la dinanderie, de la verrerie, des arts du textile est évoquée dans ce grand mouvement d'échanges entre la Chine et les autres pays, dont le point culminant se situe entre le XVIème et le XVIIIème siècle.

Efteråret 2004. *Grès de la Borne*. Exposition consacrée aux grès réalisés par les potiers de l'école de la Borne dans la seconde moitié du XXème siècle. Musée national de porcelaine Adrien Dubouché.

12.10.04-10.01.05. Exposition à l'occasion du 10ème anniversaire du CRAFT (Centre de Recherche sur les Arts du Feu et de la Terre). Musée national de porcelaine Adrien Dubouché.

Paris

→14.03.04 *From the Kilns of Denmark - Ceramiques contemporaines danoises*. Maison du Danemark, 142 avenue des Champs-Élysées. Website: www.maisondudanemark.dk. Se omtalen i *keramiske noter 17/2003*.

→14.03.04 *Ceramiques contemporaines Danoises*. Udstilling med bl.a. Karen Bennicke. Galerie Clara Scremini, 99 rue Quincampoix, 75003 Paris 3e. Tlf +33 1 48 04 32 42.

→14.03.04 *Bente Skjøttgaard*. Sculpture céramique. Ceramiques contemporaines danoises. Galerie Maria Lund. La Galerie Danoise, 48 rue de Turenne, 75003 Paris. Tlf +33 1 42 76 00 33. Website: www.galerie.danoise.com.

Vallauris

→17.03.04. *Les Capron céramistes*. La Vierge et le Taureau. Le Musée Magnelli, Musée municipal de la céramique et d'art moderne, place de la Libération, 06

220 Vallauris. Tlf +33 4 93 64 16 05. Le musée expose également les pièces de céramiques primées depuis 1966 aux biennales de Vallauris.

Italien

Milano

22.03.04-13.06.04 *Scandinavian Design, Beyond the Myth*. Udstilling med bl.a. Karen Bennicke. Katalog. Palazzo Triennale, Milano. Se tillige Gent. Vandreudstilling som i 2004 kan ses i Belgien og Tjekkiet og i 2005 i Ungarn, Letland, Storbritannien samt Danmark, Norge og Sverige.

USA

Charlotte

→30.05.04 *The Artful Teapot*. 20th Century Expressions from the Kamm Collection. Mint Museum of Craft + Design, 220 North Tryon Street, Charlotte, NC 28202. Website: www.mintmuseum.org. This exhibition examines the chameleon-like form of the teapot and how it has become an inventive vehicle for artistic expression in the 20th century. Drawn solely from the collection of Sonny and Gloria Kamm, the exhibition showcases 250 teapots, drawings, photographs and prints. These works address multiple issues of beauty, portraiture, social concerns, irony, politics, narrative, pure abstraction and, of course, the rituals of tea. Historic pots from China and Europe, including those by important manufacturers such as Meissen, Minton, Staffordshire and Wedgwood, are among the works featured along with contemporary pots by over 100 prominent international artists.

New York

The Everson Museum of Art, 401 Harrison Street, Syracuse, New York 13202. Website: <http://www.fmhs.cnyric.org/community/everson/>.

→06.03.04 *Sir Anthony Caro*. Garth Clark Gallery, 45-46 21st Street, Long Island City, New York 11101. Website: www.garthclark.com.

→20.06.04 *Ceramics Squared*. Tiles from the Permanent Collection. The Everson Museum of Art.

05.03.04-29.07.04 *Schock of the Old: Christopher Dresser*. A comprehensive retrospective of the nineteenth-century Briton who became the first industrial designer of the modern age. Smithsonian Cooper-Hewitt, National Design Museum, 2 East 91st Street, New York NY 10128. Website: www.ndm.si.edu.

13.03.04-23.05.04 *Clay Works*. American Ceramics from the Permanent Collection. The Everson Museum of Art.

Bøger, kataloger og artikler om dansk keramik udkommet 2003

ved Gunnar Jakobsen

Karen Bennicke og Peder Rasmussen – keramiske arbejder. Kunst og Borger. 18. årg. 140/2003. [Sjællands Keramikmuseum, Roskilde 2003]. 19 s. ill. (s 2 Keramik og billedkunst. Af Ernst Verwohlt).

Martin Bodilsen Kaldahl ceramics 2003 / Marit Tingleff ceramics 2003. [Katalog til udstilling i] Galleri Nørby, København 2003. 20 og 23 s. incl. omslag. ill. litt. (s 20-21 In Defense of Ornament. By Jorunn Veiteberg og s 22-23 Eit forsvar for ornamentet. Av Jorunn Veiteberg). [vendebog]. [Martin Bodilsen Kaldahl].

Marit Tingleff and Martin Bodilsen Kaldahl at Galerie Nørby by Jorunn Veiteberg. *Ceramics: Art and Perception* 54. 2003, s 94-95. ill.

Spiel der Gegensätze. Über Martin Bodilsen Kaldahl. Von Ulla Munck-Jørgensen. *Keramik Magazin*. 25. Jahrg. 4/2003, s 30-33. ill. English Summary.

Hans kunst er hårde krukke. Portræt af Martin Bodilsen Kaldahl. Ved Helen Wiggers & Marianne Fryland. *Femina*. 22/2003, s 79. ill.

og sådan blev det. Eva Brandt og Grete Westh. *Keramik. Brænderigården, Viborg* 2003. [20 s incl omslag]. ill.

Annette Brix. Keramik – Maleri. 2003. Århus 2003. 52 s. ill. (s 3 Tidløse malerier. Af Tom Jørgensen).

De blå søjler – en port til seminariet. [Afsnit]. I: *Vordingborg Seminarium: Stedets ånd - et kunstmøde.* Af Ole Villadsen. *Vordingborg Seminarium*, 2003, s 20-22. ill. [Hans og Birgitte Börjeson].

J.P. Dahl-Jensen Porcelain. By Caroline and Nick Pope. *keramiske noter*. 18/2003, s 4-5.

Sandra Davolio. 21 s. ill. Italiensk og engelsk tekst. (s 2-3 Di Terra Di Fuoco. Af Anton Kruszynski).

Lis Ehrenreich. [Afsnit]. I: *Ash Glazes.* By Phil Rogers. 2nd ed. A & C Black, London 2003, s 119-122 og 79. ill.

500 Bowls - Contemporary Explorations of a Timeless Design. By Marcianne J.E. Miller. Lark Books, Asheville 2003, s 28, 327 og 390. ill. [Lis Ehrenreich]. *

Die Familie der Einzigartigen. Die Gefässe von Gutte Eriksen. Von Ulla Munck-Jørgensen. *Keramik*. 25. Jahrg. 1/2003, s 44-47. ill. English summary.

2003 Regis Master Series: Gutte Eriksen. ncc.news. Spring 2003, s 4 samt omslag. ill.

Gauguin - et essay. Af Flemming Friborg. Ny Carlsberg Glyptotek, København 2003, s 86-88, 94-97, 129-133 og 158-159. ill. litt.

Michael Geertsen. Extension of Ceramic Space. By Thomas C. Thulstrup. *Kerameiki Techni*. 44/2003, s 13-16. ill. [Michael Geertsen].

Niels Erik Gjerdevik. x|rummet. Statens Museum for Kunst, København 2003. [48 s med indlagt CD-Rom]. ill. (s 5-17 Parceltrip. Noter til Nils Erik Gjerdeviks malerier og skulpturer. Af Marianne Torp, s 27-39 *Surburban Trip.* Notes for Nils Erik Gjerdevik's paintings and sculptures. By Marianne Torp).

Bente Hansen. [2003]. [32 s incl. omslag]. ill. (s 4-5 by Michael Intrabartola og s 6 by Bente Hansen). 60 kr.

Bente Hansen. [2003]. [mappe med indlagt hefte på 32 s incl. omslag samt CD-Rom]. ill. (s 4-5 by Michael Intrabartola og s 6 by Bente Hansen). 80 kr.

Ud over rampen/Beyond the limelight af/by Pernille Anker Kristensen. *Dansk Kunsthåndværk*. 2/2003, s 6-7. ill. [Interview med Jørgen Hansen].

Glødende ler - Brændingsskulpturer af Jørgen Hansen. Tekst af Lisbeth Bonde. *Skippershoved, Ebeltoft* 2003. 80 s. ill. ill. Summary. 188 kr.

En dansk vinkel på Mutz-værkstedet og Ernst Barlachs glaserede keramiske arbejder af Teresa Nielsen. [Artikel]. I: *Hermann/Richard Mutz.* *Keramik fra Tyskland omkring 1900.* Red. af Teresa Nielsen. *Vejen Kunstmuseum, Vejen* 2003, s 37-47. ill. noter. [Niels Hansen Jacobsen].

Hun sætter keramikken frem i lyset/Turning the spotlight on ceramics. Af/by Pernille Anker Kristensen. *Dansk Kunsthåndværk*. 1/2003, s 20-25. ill. [Turi Heisselberg Pedersen].

Spis! Af Tina Jørstian. *Louisiana Magasin*. 10/2003, s 56-57. ill. [Malene Helbak].

Jord & ild. En film af Torben Larsen og Nisse Koltze. *Kimerfilm*. 2003-2004. [Video]. [Nina Hole]. *

Fire Sculptures by Fred Olsen. Kerameiki Techni. 43/2003, s 58-62. ill. [Nina Hole]. *

Et frugtbart naboskab/Neighbourly cocotterie af/by Lise Funder. Dansk Kunsthåndværk. 3/2003, s 22-23. ill. English summary. [Sigrid Hovmand].

Ole Jensen. Brugskunst. Af Ole Jensen. Galleri Nørby, København 2003. 32 s. [med indlagt blad med oversættelse af teksten til engelsk]. ill. litt.

Når det personlige bliver fælles. Interview med Ole Jensen ved Pernille Anker Kristensen. Fokus. Danish Crafts temablad / Kvaliteten i kunsthåndværket. 1/2003, s 6-7. ill.

Gitte Jungersen. Le beau et le laid. Par Ulla Munck Jørgensen. La Revue de la Céramique et du Verre. 132/2003, s 38-39. ill. English Summary.

Hverdagens Templer. Skulpturer, keramiske arbejder, skitser af billedhuggeren Pontus Kjerrman. Søllerød Kunstforening, Holte 2003. 48 s. ill. (s 5 og 9 Forord af Jens Bertelsen og s 10-41 Små historier. Af Pontus Kjerrman).

Gudrun Lauesen - dyrenes skulptør ved ved Claus Helweg Ovesen. Kunst og Borger. 139/2003, s 3-5. ill.

Gudrun i byen. Kunst og Borger. 139/2003, s 6. [Gudrun Lauesens udsmykninger i Roskilde].

Ann Linnemann. [Interview]. Ceramic Review 202/2003, s 74. ill.

Morten Løbner Espersen. Hillerød Viden- og Kulturpark, Biblioteket, Hillerød Kommune 2003. [24 s]. ill. note. (s 2-3 Morten Løbner Espersen. Af Bodil Busk Laursen og s 22-23 Krukken i rummet – rummet i krukken. Af Morten Løbner Espersen).

Jamen, jeg er jo keramik. Interview med Erik Magnussen ved Pernille Anker Kristensen. Fokus. Danish Crafts temablad / Kvaliteten i kunsthåndværket. 1/2003, s 3-5. ill.

Lyset · Havet · Leret af Lene Utzon. mad & Bolig. 5/2003, s 22-27. ill. [Karin Michelsen].

Vi saver livets træ op i rummeter. Interview med Ursula Munch-Petersen ved Pernille Anker Kristensen. Fokus. Danish Crafts temablad / Kvaliteten i kunsthåndværket. 1/2003, s 14-15. ill.

memory. ti dukkestel. Det danske Kunstindustrimuseum, København 2003. [12 s]. [Ursula Munch-Petersen].

Nul dikkedarer af Bente Linnéa Friis. M/S Berlingske Tidende. 23.03.03, s 6-8. ill. [porcelænsstellet "Essence" for Royal Copenhagen]. [Søren Ulrik Petersen].

Lene Regius & Per Weiss. Gallerie MøllerWitt, Århus 2003. 8 s. ill. (s 7 af/by Søren Dietz).

Transparens. Keramikeren Jane Reumert. Arkitektens Forlag, København 2003. 192 s. ill. litt. ib. [Tillige udgivet på engelsk]. 348 kr. (s 6-7 Forord. Af Kim Dirckinck-Holmfeld, s 9-24 Arbejder, arbejdsmetoder, temaer. Af Bodil Busk Laursen, s 27 [Tekst]. Af Axel Salto, s 121-128 Saltglasur: Brænding. Af Peter Stougaard og s 167-177 Poesi for øjet. Af Jorunn Veiteberg).

Jane Reumert. kunsthåndværk/handicraft. Af/by Martin Keiding. Arkitektur DK. 47. årg. 3/2003, s 206-212. ill.

Keramik der står og dirrer/Ceramics that quiver in the air af/by Klaus Meedom. Dansk Kunsthåndværk. 3/2003, s 34-37. ill. English summary. [Jane Reumert]. [Anmeldelse].

Gunhild Rudjord. Nye værker. Lertøj. Begitning med blyglasur. Af Gunhild Rudjord. Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum og Sønderjyllands Kunstmuseum, Trondheim og Tønder 2003. 46 s. ill. [Kataloget er i kommission hos forlaget Rhodos].

Ud over rampen/Beyond the limelight af/by Pernille Anker Kristensen. Dansk Kunsthåndværk. 2/2003, s 14-15. ill. [Interview med Anders Ruhwald].

En syntetisk organisme/A synthetic organism. Om en skulptur af Anders Ruhwald - set i Galleri Nørby/On a pedestal - About a sculpture by Anders Ruhwald seen at Gallery Nørby. Af/by Peder Rasmussen. Dansk Kunsthåndværk. 2/2003, s 16-17. ill.

Anders Ruhwald's Formal & Personal Language by Ulla Munck-Jørgensen. Ceramics: Art and Perception 54. 2003, s 58-60. ill.

Sadolins mange sider af Bolette Bramsen. Antik & Auktion. 3/2003, s 58-59 og 54. ill. [Ebbe Sadolin samt Ove Larsen, L. Lindahl, Cathinka Olsen og Gunnar Nylund].

Alev Ebüzziya Siesbye. By Michael Robinson. keramiske noter. 18/2003, s 5.

Bente Skjøttgaard. Glasurstykker med forgreninger. Holstebro Kunstmuseum 2003. 28 s incl. omslag. ill. note. (s 5-6, 8, 10 og 13 samt s 16, 18, 20 og 22-23 Glasurstykker med forgreninger. Af/by Folke Kjems).

Bente Skjøttgaard 2001-2003. Danmarks Keramikmuseum, Middelfart 2003. 24 s incl. omslag. ill. litt. (s 3 Forord/Foreword. Af/by Lise Seisbøll og s 5-18 Sådan er det tænkt/This is how it has been conceived ... Af/by Bente Skjøttgaard).

[Biografi]. I: Kraks Blå Bog, 2003/04. [Bente Skjøttgaard].

Etruskiske ekkoer af Grå Borup-Nielsen. Billedkunst. 1/2003, s 4-8. ill. [Henrik Starcke].

Avantgarde i håndformat. Interview med Snorre Læssøe Stephensen ved Pernille Anker Kristensen. Fokus. Danish Crafts temablad / Kvaliteten i kunsthåndværket. 1/2003, s 12-13. ill.

Keramikerer Susanne Strobel. Af Merethe Bloch. keramiske noter. 18/2003, s 3.

Christine Swane – Kvindelig maler i mændenes verden. Af Birgit Bjerre. Johannes Larsen Museet, Kerteminde 2003. 170 s. ill. litt. noter. kilder. navnerregister. Se specielt s 72-75, 77, 78, 80, 87, 92-95, 100, 102, 105, 130, 131, 139, 140 og 143. 178 kr.

Syberg – fra akvarel til keramik af Michael Blædel. Faaborg Museum og Sophienholm, Faaborg og Lyngby 2003. 59 s. ill. litt. sign. 78 kr. [Hans Syberg og Grete Jensen, Lars Syberg og Alice Petersen m.fl.].

Gudrun Pagter. Tekstilkunstner • Peter Tybjerg. Keramiker. 2003. 8 s. incl. omslag. ill. litt.

Mingei fra Mols – om Hans Vangsø's keramik. Af Henning Jørgensen. keramiske noter. 18/2003, s 1-3.

Hans Vangsø. [2003]. [48 s]. ill. (s 1-6 og 7-10 Mingei fra Mols - om Hans Vangsø's keramik / Mingei from Mols. About Hans Vangsø's Ceramics. Af/by Henning Jørgensen).

Preben Wölck. Kunstneren og mennesket. Af Knud Sørensen. Lokalthistorisk Forlag, Nykøbing Mors 2003. 48 s. ill.

Barbro Åberg. [16 s. incl. omslag]. ill. (s 2 og 4 Cultural Synthetis/Keramisk kunst som kulturel syntese. Af Gerd Bloxham Zettersten).

Barbro Åberg af Tom Jørgensen. [Opslag]. I: *Interludium – musikken i billeder*. Red. af Tom Jørgensen. Dronninglund Kunstcenter, Dronninglund 2003, s 26-27. ill.

Designer Zoo. Designer Zoo, København [2003]. 20 s. incl. omslag. ill. [Anne Black og Malene Helbak].

Haute couture i ler og plastic af Kirsten Sørrig. M/S Berlingske Tidende. 02.02.03, s 28-31. ill. [Ditte Fischer, Michael Geertsen og Søren Thygesen samt Keramikgruppen Fabula].

På keramisk opdagelsesrejse i Østjylland. Om Keramikens Venners forårsudflugt. Af Ida Vemmelund. keramiske noter. 18/2003, s 38-39. [Lis Ehrenreich, Inge Trautner og Inger Rokkjær].

Vordingborg Seminarium: Stedets ånd - et kunstmøde af Ole Villadsen. Vordingborg Seminarium, 2003. 59 s. ill. litt. [Hans og Birgitte Börjeson, Gutte Eriksen, Knud Kristensen, Bodil Manz, Alev Siesbye og Gertrud Vasegaard].

Fayencen aus dem Ostseeraum. Keramische Kostbarkeiten des Rokoko. Herausgegeben von Herwig Guratzsch und bearbeitet von Claudia Kanowski. [Stiftung Schleswig-Holsteinische Landesmuseen Schloss Gottorf]. Hirmer Verlag, München 2003. 299 s. ill. litt. noter. register. (s 9-10 Vorwort. Von Herwig Guratzsch, s 11-17 "Baltic Rococo" – Fayencen aus dem Ostseeraum. Von Gunilla Eriksson, s 18-51 Technik, Produktion und Vertrieb, s 18-21 Fayence als keramisches Material – Technik und Geschichte. Von Johanna Lessmann, s 22-27 Die Fayenceproduktion im 18. Jahrhundert am Beispiel schwedischer Manufakturen. Von Annika Tegnér, s 28-31 Fayencen aus dem östlichen Ostseeraum – Neue Erkenntnisse zur Manufaktur in Königsberg. Von Gesine Schulz-Berlekamp, s 32-38 Das Leben von Johann Georg Ludwig Bonifacius Buchwald als typisches Beispiel eines Fayence-Wanderkünstler. Von Henrik Lungagnini, s 39-42 Preise, Kundschaft und Verkaufspolitik am beispiel der Vierten Kieler Fayence-Manufaktur. Von Herbert Lange, s 43-47 Archäologische Funde aus der Stralsunder Fayence-manufaktur und einstigen Wohnkomplexen in Greifswald, Wismar und Rostock. Von Heiko Schäfer, s 48-51 Steingut – Der Abgesang der Fayence. Von Hela Schandelmaier / Annika Tegnér, s 52-113 Dekore und Formen: Vorlagen, Einflüsse und Funktionen, s 52-54 Die Entwicklung der Dekore und Formen im Überblick. Von Manfred Meinz, s 55-62 Einflüsse aus Frankreich. Von Birgit Sander, s 63-66 Einflüsse aus Meissen. Von Ulrich Pietch, s 67-74 Druckgraphische Vorlagen für die Fayencemalerie. Von Birgit Sander, s 75-82 Fayencen für die gedeckte Tafel. Von Claudia Kanowski, s 83-88 Teetischplatten und Tablett. Von Jørgen Ahlefeldt-Laurvig, s 89-94 Bowlengefäße. Von Henrik Lungagnini, s 95-98 Potpourivasen. Von Manfred Meinz, s 99-105 Öfen aus Stockelsdorf und dem Ostseegebiet. Von Ulrich Pietsch, s 106-110 Fliesen aus schleswig-holsteinischen Manufakturen. Von Gerhard Kaufmann, s 111-113 Alltagsgerät und Kinderspielzeug – Die weniger bekannten

Produktparten der Manufakturen. Von Gesine Schulz-Berlekamp, s 114-121 Historischer Kontext, s 114-117 Der Ostseeraum im 18. Jahrhundert – Alte und neue Grossmächte. Von Matti Klinge, s 118-121 “Troubles und Verwirrungen genug” – Schleswig-Holstein im 18. Jahrhundert. Von Matthias Ohm, s 123-283 Katalog, s 125-136 Kopenhagen, Store Kongensgade. Von Jørgen Ahlefeldt-Laurvig / Jørgen Schou-Christensen, s 137-143 Kastrup. Von Jørgen Ahlefeldt-Laurvig, s 144-146 Die kleineren dänischen Fayencemanufakturen. Von Jørgen Ahlefeldt-Laurvig, s 147-157 Herrebøe. Von Lauritz Opstad, s 158-160 Drammen. Von Randi Gaustad, s 161-174 Rörstrand. Von Annika Tegnér, s 175-190 Marieberg. Von Annika Tegnér, s 191-192 Die kleineren schwedischen Manufakturen. Von Annika Tegnér, s 193-203 Stralsund. Von Gesine Schultz-Berlekamp, s 204 Die kleineren Manufakturen in Mecklenburg. Von Gesine Schulz-Berlekamp, s 205-211 Reval. Von Ene Heimwell, s 212-224 Schleswig. Von Johanna Lessmann, s 225-241 Criseby/Eckernförde. Von hela Schandelmaier, s 242-252 Kiel. Von Henrik Lungagnini, s 253-262 Stockelsdorf. Von Ulrich Pietsch, s 263-269 Rendsburg. Von Birgit Sander, s 270-276 Kellinghusen. Von Hans-Georg Bluhm, s 277-279 Altona. Von Gerhard Kaufmann).

Fajancer og Stengods fra Kastrup Værk. Red. af Inger Kjær Jansen og Inge Dybbro. Kastrupgårdsamlingen, Tårnby 2003. 76 s. ill. (s 5 Forord. Af Inger Kjær Jansen og Inge Dybbro, s 7-11 Jacob Fortling. Af Inger Kjær Jansen og s 13-57 Fajance- og stentøjs fabrikationen i Kastrup 1755-1797. Af Jørgen Ahlefeldt-Laurvig).

Bing & Grøndahl Figurines by Caroline and Nick Pope. Schiffer Publishing Ltd, Atglen 2003. [Website: www.schiffer.com]. 248 s. ill. litt. fabriksmærker og signaturer. index. ib. 39,95 £. [Merete Agergaard, Michaela Ahlmann, Valdemar Andersen, Adda Bonfils, J.J. Bregnø, Søren Brunoe, J.P. Dahl-Jensen, Fanny Garde, Jean René Gauguin, Effie Hegermann-Lindencrone, Lauritz Jensen, Svend Jespersen, Agnethe Jørgensen, Karl Kristoffersen, Simon Kristoffersen, Knud Kyhn, Mathias Lausham, Svend Lindhardt, Axel Locher, Sten Lykke Madsen, Carl Mortensen, Knud Møller, Kai Nielsen, Niels Nielsen, Cathinka Olsen, Armand Petersen, Emil Petersen, Francis Valdemar von Platen-Hallermund, Ingeborg Plocross Irminger, Ebbe Sadolin, Amalie Schou, Henning Seidelin, Ingeborg Skrydstrup, Charles Svejstrup Madsen, Hans Tegner, Vita Thymann, Erling Vangedal og Claire Weiss].

Bing & Grøndahl Af Bolette Bramsen. Antik & Auktion. 2/2003, s 34-42. ill. litt. fabriksmærker. [J.P. Dahl-Jensen, Fanny Garde, F. August Hallin, Svend Hammershøi, Effie Hegermann-Lindencrone,

Ingeborg Plocross Irminger, Pietro Krohn, Carl Mortensen og J.F. Willumsen].

Kunstnerisk frihed. Bing & Grøndahl. Af Bolette Bramsen. Antik & Auktion. 3/2003, s 52-57. ill. litt. fabriksmærker. [Sigvard Bernadotte, Kay Bojesen, Mogens Bøggild, Jean Gauguin, Henning Koppel, Ove Larsen, Gudrun Meedom [Bæch], Kai Nielsen, Cathinca Olsen, Ebbe Sadolin, Hans Tegner og Gertrud Vasegaard].

Figurer fra Nordmandsdalen. Frederiksborgmuseet, Hillerød 2003. [12 s. incl omslag]. ill. mimeograferet. [Den kongelige Porcelainsfabrik].

Dahl-Jensen Figurines 1897-1985 by Caroline and Nick Pope. Foreword by Else Dahl-Jensen. Schiffer Publishing Ltd, Atglen 2003. [Website: www.schiffer.com]. 192 s. ill. litt. fabriksmærker og sign. index. ib. 39,95 £. [Herman Andersen, Vilhelm Andersen, Carl J. Bonnesen, J.J. Bregnø, Georg Christensen, Helge Dorlit, Johan Galster, Lauritz Jensen, Børge Jørgensen, Poul Lemser, Emma Mathiesen, Patrick Nordstrøm, Linda Roerup, Aug. Svejstrup Madsen, Erling Vangedal Nielsen, Viola Wahlstedt-Borsi og Inger Østerbye].

Lille familiefabrik med verdensry af Bolette Bramsen. Antik & Auktion. 5/2003, s 44-49. ill. litt. [Dahl-Jensens Porcelænsfabrik].

Lertøj og keramik i Humlebæk af Niels-Jørgen Pedersen. Årsskrift 2003 for Fredensborg-Humlebæk Lokalhistoriske Forening. 2003, s 36-42. ill. mærker. [Humlebæk Keramik og Torben keramik samt Heerfordt Keramik].

Humlebæk Keramik. Fredensborg-Humlebæk Lokalhistoriske Forening, Humlebæk 2003. 3-fløjet folder. ill. fabriksmærker. [Humlebæk Keramik og Torben Keramik samt Heerfordt Keramik].

Trolldmanden og hans nevø af Gitte Just. Antik & Auktion. 4/2003, s 34-37. ill. litt. [Søren Kongstrand og Jens Pedersen].

Keramisk kunst af billedkunstnere på Kählers Værksted i Næstved 1993-2003. Af Peder Rasmussen. Herman A. Kähler Keramisk Værksted, Næstved 2003. 64 s. ill. litt. Fortegnelse over billedkunstnere, der har arbejdet hos Kähler, 1993-2003. English summary. (s 9 Forord. Af Inge Sørensen). [Per Arnoldi, Ole Bach Sørensen, Henrik Pryds Beck, Milena Bonifacini, Peter S. Carlsen, Jesper Christiansen, Günther Förg, Lise Honoré, Jytte Høy, Leif Kath, Malene Landgreen, Kuutti Lavonen, Tine Meyer, Bjørn Poulsen, Erik Rasmussen, Peder Rasmussen, Ursula Reuter Christiansen, Preben Franck Stelvig, Anna Sørensen, Søren Thygesen, Lin

Utzon, Raimo Veranen, Lis Zwick og Mette Aarrem.fl.].

Det historieløse kunstbrænderi. Af Bolette Bramsen. Antik & Auktion. 6/2003, s 54-57. ill. litt. [Møller & Bøgely].

All nations are welcome. Porzellan der Weltausstellungen 1851 bis 1910. Schriften und Kataloge des Deutschen Porzellanmuseums (DPM) Band 78. Deutsches Porzellanmuseum [Website: www.dt-porzellanmuseum.de], Hohenberg/Eger 2003. 141 s. ill. litt. noter. hf. 14,90 €. (s 4 Zum Geleit. Von Peter Seisser, s 5 Grusswort. Von Joachim Erwin, s 6-9 Zur Ausstellung. Von Wilhelm Siemen, s 11-39 Zwischen friedlichem Wettstreit und Enzyklopädie der Nationen. Das Porzellan der ersten Weltausstellungen 1851-1867. Von Andrea C. Röber, s 40-71 Tendenzen der europäischen Porzellanproduktion um 1870. Porzellanmanufakturen auf der Wiener Weltausstellung und ihr Produktspektrum. Von Silvia Glaser og s 72-130 Die Weltausstellung in Paris 1900. Tradition versus Moderne an der Schwelle zu einem neuen Jahrhundert. Von Sally Schöne). [s 51-53 og 86-93 Dänemark (s 53 og 91-93 Bing & Grøndahl (J. Jacobsen samt Fanny Garde, Ingeborg Plockross Irminger og Anne Marie Carl Nielsen) og s 51-52 og 86-91 Den kongelige Porcelainsfabrik (Arnold Krog samt Valdemar Engelhardt, C.F. Liisberg, prinsesse Marie, Erik Nielsen og Paul Proschowsky))].

Art Deco 1910-1939. Ed. by Charlotte Benton, Tim Benton and Ghislaine Wood. V&A Publications [Website: www.vam.ac.uk], London 2003. 464 s. ill. litt. noter. Name Index. Subject Index. ib. 40 £. [Bing & Grøndahl (Fanny Garde og Effie Hegermann-Lindencrone samt Jean Gauguin), Den kongelige Porcelainsfabrik (Gerhard Henning, Jais Nielsen, Christian Joachim og Arno Malinowski samt Nils Thorsson) og Herm. A. Kähler (Jens Thirslund)].

20th century ceramics by Edmund de Waal. Thames & Hudson, London 2003. 224 s. ill. litt. index. hf. 8,95 £. [Thorvald Bindesbøll, Asger Jorn, Paul Gauguin, Michael Geertsen, Axel Salto, Alev Siesbye og Gertrud Vasegaard samt Saxbo (Nathalie Krebs og Eva Stæhr-Nielsen)].

Exam 2003. The Glass and Ceramics School. Glas og Keramikskolen på Bornholm, Nexø 2003. 32 s incl. omslag.ill. (s 5 Forord/Foreword. Af/by Jens Lau Petersen). [Per Bo Christensen, Lajla Hansen, Dorte Haslund, Gert Valentin Haugbøl, Henrik Klæstrup Kristensen, Anna Olivia Kristiansen, Jesper Kromann-Andersen, Kamilla Kvarnevik, Nils Møller, Charlotte Høgholt Smedegaard, Pernille Stougaard og Lene Vase]. [Indlagt i mappe, der også indeholder et

tilsvarende antal postkort, som antallet af afgangsstuderende].

Bornholm·Bornholm·Bornholm af Jens Henrik Sandberg. Dansk Kunsthåndværk. 3/2003, s 32-33. ill. [Pernille Stougaard og Lene Vase m.fl.]. [Anmeldelse].

Afgang 2003. Designskolen Kolding. [25 s]. ill. [Trine Fjord Hansen, Vidar Grønnerød, Irene Johansen, Tanja Møller Jensen, Helene Thing og Rikke F. Østergaard]. *

Great Pots. Contemporary Ceramics. From Function to Fantasy. By Ulysses Grant Dietz. The Newark Museum og Guild Publishing, Newark og Madison 2003. 208 s. ill. litt. noter. index. ib. 29,99 £. (s 9-10 Foreword by Mary Sue Sweeney Price, s 13-21 Remarks on Pot Madness. By Garth Clark and Mark Del Vecchio, s 23 Art Uncontained. Preface by Ulysses Grant Dietz og s 25-33 Art Uncontained. The Studio Vessel from 1940-2002. By Ulysses Grant Dietz). [Gutte Eriksen, Bodil Manz og Richard Kjærgaard].

Wandarbejten. Eine thematische Ausstellung in der Galerie Nørby, København. Von Ulla Munck-Jørgensen. Keramik Magazin. 25. Jahrg. 4/2003, s 34-37. ill. English Summary. [Karen Bennicke, Anne Fløkke, Birgit Krogh, Martin Løbner Espersen, Bodil Manz, Peder Rasmussen, Gunhild Rudjord og Lone Skov Madsen].

Hvorfor nyt dansk kunsthåndværk af 65 kunsthåndværkere med mere end 200 unika objekter i Paustian? *derfor.* Danish Crafts, København 2003. [32 s]. ill. (s 1 Forord. Af Birgitte Jahn og s 3 hvorfor. Af Louise Campbell). [Martin Bodilsen Kaldahl, Claydies (*Tine Broksø & Karen Kjældgaard-Larsen*), Fabula, Michael Geertsen, Helle Hove, Bodil Manz, Anders Ruhwald, Vibeke Fønnesberg Schmidt, Souvenix (A.M. Jobim Jochimsen & Anne Tophøj), Flemming Tvede & Gitte Jungersen samt Carolina Vallejo m.fl.].

Kontinuitet og fornyelse i dansk keramik/Continuity and renewal in Danish ceramics. Set med amerikanske øjne/Through American eyes. Af/by David Revere McFadden. Dansk Kunsthåndværk. 2/2003, s 24-27. ill. [Jane Reumert, Flemming Tvede Hansen og Gertrud Vasegaard m.fl.]. [Anmeldelse].

Clay in Danish Hands by Deborah Krasner. American Craft. Vol. 63. 4/2003, s 50-53. ill. [Anmeldelse af "From the Kilns of Denmark"]. [Michael Geertsen, Nina Hole, Sten Lykke Madsen, Morten Løbner Espersen, Bodil Manz, Bente Skjøttgaard, Lone Skov Madsen og Gertrud Vasegaard m.fl.].

Denmark on Tour by Lori Kent. Ceramic Review. 202/2003. ill. [Gutte Eriksen, Michael Geertsen, Turi Heisselberg Pedersen, Nina Hole, Ann Linnemann og Malene Müllertz]. [Anmeldelse].

La céramique danoise exposée à New York par Patrick Keefe. La Revue de la Céramique et du Verre. 129/2003, s 39-41. ill. English summary. [Anmeldelse].

Kilns of Denmark. Review by Paul F. Dauer. Ceramics: Art and Perception 52. 2003, s 74-76. ill. (Aage Birck, Bente Hansen, Turi Heisselberg Pedersen, Steen Ipsen, Ann Linnemann, Malene Müllertz, Barbro Åberg). [Anmeldelse].

Keramik dieser Welt von Red. Neue keramik. 6/2003, s 46-47. ill. [Hans og Birgitte Börjeson samt Bodil Manz]. *

Keramiksamlinger. Keramikens Venner. Grimmerhus. Af Lise Seisbøll. Danmarks Keramikmuseum, Grimmerhus, Middelfart 2003. 47 s. ill. noter. hf. 95 kr. (s 3 Forord. Af Alette Pontoppidan, s 5 Keramiksamlinger. Af Hans-Henrik Dyhr, s 7-17 Samlere og samlinger. Af Lise Seisbøll og s 46 Tak. Af Lise Seisbøll). [Tove Anderberg, Beate Andersen, Mette Augustinus Poulsen, Lilian Binderup Jensen, Hans og Birgitte Börjeson, Lis Ehrenreich, Gutte Eriksen, Anne Fløche, Bente Hansen, Ulla Hjorth, Nina Hole, Kim Holm, Julie Høm, Anne Kjærsgaard, Tonna-Elisabeth Kjærsgaard, Knud Kristensen, Bo Kristiansen, Sten Lykke Madsen, Morten Løbner Espersen, Richard Manz, Lisbeth Munch-Petersen, Hans Munck Andersen, Malene Müllertz, Christian Poulsen, Lars Ravn, Inger Rokkjær, Alev Siesbye, Edith Sonne, Anne og Peter Stougaard, Hans Vangso, Gertrud Vasegaard, Myre Vasegaard, Ivan Weiss og Per Weiss m.fl. samt Saxbo].

Keramiksamlinger. Et godt skår på Grimmerhus. Af Jan Madsen. Kunstavisen. 6/2003, s 14. ill. [Beate Andersen, Gutte Eriksen, Jane Reumert og Gertrud Vasegaard m.fl.]. [Anmeldelse].

Keramiksamlinger af Jan Madsen. keramiske noter. 18/2003, s 9. [Uddrag af anmeldelse i Kunstavisen 6 /2003, s 14].

Keramiske frisyrrer. Kunsthandverk. 3/2003, s 48. ill. [Claydies (Tine Broksø & Karen Kjældgaard-Larsen)].

Smykkeskrin. Fynske Kunsthåndværkere med gæster. Fyns Kunstmuseum, Odense 2003. 58 s. ill. 68 kr. (s 6-7 Forord. Af Anne Christiansen). [Merethe Bloch, Ida Holm Mortensen og Peter Tybjerg].

Disharmonisk gæstebud af Louise Mazanti. Dansk Kunsthåndværk. 2/2003, s 28-29. ill. English summary. [Merethe Bloch og Peter Tybjerg].

Network Europe 2002. Danmarks Keramikmuseum, Middelfart [2003]. 24 s incl omslag. ill. (s 3 Network Europe 2002. By Ann Linnemann). [Lise Damsager Hansen, Signe Schjøth og Tina Uhrskov samt Karen Harsbo].

Unison/Unisoonis. [2003]. [36 s]. [vendebog med spiralryg]. ill. [dansk og estisk tekst]. [Per Andresen, Claus Domine Hansen, Anne Mette Hjortshøj og Marie Wiktor Möller (alle fra værkstedet Cassius Clay på Bornholm) samt keramikere fra Asuur Keraamika i Tallinn]. *

OICS 2003. [Oslo International Ceramics Symposium 2003]. Red. af Haico Nitzche og Ole Hislerud. 152 s. ill. [Jane Dabelsteen, Lone Engelund, Anja Engler, Ulla Pernille Stougaard Feldmann, Hanne Hansen, Trine Fjord Hansen, Stine Hagedorn Jespersen, Helle Hedegaard Olesen, Jeanette Ankatrin Hiiri, Bjørn Nørgaard, Merete Rasmussen, Sofie Refer, Gitte Svarre Jensen, Lene Vase, Helle Vestergaard og Britt S. Villadsen m.fl.]. *

Rum og fortælling af Lars Serena. Bornholmske Samlinger. 3. rk. 17 bd. 2003, s 143-163. ill. [Kors i Rø kirke af Gerd Hiort Petersen, kors i Ruts kirke og Vestermarie kirke af Lisbeth Munch-Petersen og keramisk skulptur i Olsker kirke af Gunnar Hansen på Søholm]. *

Dejlig dansk keramik av Lillemor Olsson. [Med kommentarer af Andrew Duncanson og Lasse Månsson]. Antik & Auktion. 4/2003, s 56-61. ill. [Thorvald Bindsbøll, Gutte Eriksen, Jean Gauguin, Nathalie Krebs, Arno Malinowski, Patrick Nordström, Ebbe Sadolin, Axel Salto, Eva Stæhr-Nielsen og Bode Willumsen samt Herm. A. Kähler og Saxbo].

kataloger 2004

Inger Rokkjær. Lågkrukker. Hadsten 2004. [136 s]. ill. litt. (s 5 og 7 af/by David Whithing). Udgivet i forbindelse med Inger Rokkjær's 70-års fødselsdagsudstilling i Galleri Nørby.

Ceramic Art from Denmark. From the collections of Danmarks Keramikmuseum. By Lise Seisbøll. Danmarks Keramikmuseum, Middelfart 2004. 64 s. ill. (s 3 Preface. By Lise Seisbøll and Hardy Granhøj Jørgensen, s 5-6 Danmarks Keramikmuseum og s 9-10 The Museum Collections).

Anmeldelserne omfatter bøger om koreansk keramik, svensk jugendkeramik og bøger om enkelte keramikere (Jørgen Hansen, Jane Reumert, David Leach, Richard Slee og Carol McNicoll samt Stig Lindberg) og Gustavsberg samt nogle af de mere tekniske og tematisk prægede bøger.

Earthenware and Celadon. By Youngsook Pak and Roderick Whitfield. Handbook of Korean Art. Lawrence King, London 2003. 280 s. ill. hf. 11,95 £.

White Porcelain and Punch'ong Ware. By Jao-yeol Kim. Handbook of Korean Art. Lawrence King, London 2003. 312 s. ill. hf. 11,95 £.

Før den berygtede krig 1950-53 var Korea nok kendt for de fleste danskere på grund af den på et landkort iøjnefaldende beliggenhed mellem Kina / Manchuriet og Japan. Men krigen bragte Korea ind i verdens opmærksomhed, her i Danmark sikkert fordi vort land spillede en ikke uvæsentlig humanitær rolle på grund af den smukke indsats, der blev ydet med udgangspunkt i det berømte firmastede hospitalsskib ”Jutlandia”.

Siden har der i Vesten været stærkt øget interesse for Korea. Men de meget komplicerede historiske forhold gennem århundreder med delinger og samlinger af landet og med skiftende nære berøringer især med Kina og Japan, ofte med buddhistiske vægtninger, har ikke gjort interessen lettere at holde fast ved – og denne anmeldelse har et andet formål end at skabe en klar historisk oversigt i egentlig forstand. Situationen i dag er nærmest fastlåst ved en deling mellem Nordkorea og Sydkorea med forbindelser til det kommunistiske Kina med dets bølger af ideologisk aggressivitet på den ene side og det kommercialiserede Vesten på den anden.

Den historiske kulturarv er i det væsentligste at finde i det sydkoreanske område og er kommet forbavsende lykkeligt gennem krige og uroligheder, og perspektiverne øges hele tiden takket være ikke mindst arkæologiske undersøgelser og betydelige fund. Siden slutningen af 1950'erne har der været en betagende række af udstillinger i Vesten af kunstsatte fra koreanske museer og private samlinger, indledet af *Masterpieces of Korean Art*, som fra 1957 og frem blev vist i ikke mindre end otte af de store museer i USA. I Europa blev der fulgt op på højt niveau i Musée Cernuschi i Paris 1961-62 (Trésors d'art coréen), i Hamborg og Köln 1984-85 (Kunstschätze aus Korea) og i Villa Hügel i Essen 1999 (Korea, Die alten Königreiche) (katalog udg. af Hirmer Verlag); de to sidstnævnte kataloger har håndbogs karakter og -kvalitet og indeholder bl.a. omfattende bibliografier.

Der har naturligvis været andre udstillinger, nogle omfattende lokalt ejede kunstværker suppleret med ting fra Korea. I Danmark var den tankevækkende udstilling på Nationalmuseet 1984, omfattende nye kunstværker af nulevende kunstnere og håndværkere, som gennem deres arbejder er med til at fastholde de hævdevundne traditioner, ikke mindst på det keramiske område (Katalog: Kunsthåndværk fra Korea, oversat og bearbejdet af Joan Hornby).

Der er også i den vestlige verden skabt betydelige samlinger af koreansk kunst, især keramik. Allerede 1893 indgik nogle ting i det, som senere skulle blive Musée Guimet i Paris. Men, hvis man ser det bredt, på internationalt plan, er der grund til at understrege, at det var Charles Lang Freer i USA, der som den første i Vesten allerede fra 1896 interesserede sig for at opbygge en virkelig omfattende koreansk samling. Den blev ét af de mange områder, der med stor vægt kom til at tegne det museum, Freer Gallery i Washington D.C., som blev skabt af Freer 1906, og som 1923, efter giverens død 1919, blev USA's nationale museum for asiatisk kunst.

I England tiltrak Koreas kunst ikke så få private samlere, ligesom flere museer med tiden gjorde fine erhvervelser. Det medførte, at de to store museer i London med orientalsk kunst som arbejdsområde begge indenfor få år viser deres koreanske samlinger i nye gallerier og i den anledning har ladet udgive smukke og fornemt illustrerede håndbøger (Victoria & Albert Museum: Beth McKillop: Korean Art and Design, 1992, 191 s og British Museum: Jane Portal: Korea, Art and Archaeology, 2000, 240 s).

For Tysklands vedkommende er der god grund til at fremhæve det på mange måder bemærkelsesværdige Museum für Ostasiatische Kunst i Köln, som fra 1909 har opbygget en koreansk keramiksamling og i 1984 udgav et katalog både på tysk og engelsk over en del af samlingen med en kemisk / elektromikroskopisk analyse af fragmenter (Soontaek Choi-Bae, Seladon-Keramik der Koryo-Dynastie 918-1392, 247 s).

I Danmark er der fremragende koreanske kunstværker både på Nationalmuseet og Det danske Kunsthåndværksmuseum.

Men i 2003 er der gennem et frugtbart samarbejde mellem et koreansk og et engelsk forlag udkommet serie på i alt 5 bind, *Handbook of Korean Art*; det er dog kun de to bind om keramik, der skal under lup på dette sted. Begge bøger er udgivet heftet (soft cover), og de er små, kun 17 x 13 cm; tykkelsen er henholdsvis 1,3 og 1,5 cm – Men det skal man ikke lade sig skræmme af. Tilsammen udgør de to bøger en meget fin oversigt over den keramiske kunst i Korea fra

forhistorisk tid til omkring 1900. Opdelingen i fire hovedgrupper, to i hvert bind, er klar og overskuelig med korte men præcise indledninger, baseret på de nyeste indsigter.

Alle de omhandlede ting stammer fra koreanske museer og private samlinger, og selvom ikke så få har været at finde på mange udstillinger i de vestlige lande, jf ovenfor, er der dog mange, som her for første gang gengives i ikke koreanske publikationer. Det meget fine niveau som alle gengivelser har, såvel i stil som i fotografisk kvalitet, kommer fint frem trods den begrænsede størrelse, og de letlæselige men fagligt set fremragende karakteristikker af hver genstand, i alt 200 næsten ligeligt fordelt på de to bind, gør værket til en uovertruffen håndbog i én af verdens mest fremragende kulturer. Dertil kommer, at der er gode oversigter over kronologiske forhold, dekorative mønstre, produktionssteder og udvalgte men temmelig dækkende bibliografier i hvert af de to bind.

Konklusionen er, at der her er skabt et detaljeret oversigtsværk som fuldt ud er sit emne værdigt, og som på flere måder overgår, hvad der hidtil er publiceret om emnet. De to bind kan mere end anbefales, ikke mindst når den meget rimelige pris tages i betragtning: Der er tale om en lystvandring på et herligt og for langt de fleste ikke særlig velkendt område. – Men glem ikke, at der i serien er hele fem bind; i tre af dem vil man finde en bred dækning af andre sider af koreansk kunst, maleri, arkitektur og metalarbejder mm. Der er virkelig tale om en begivenhed, for endelig har man store dele af den spændende koreanske kultur tilgængelig på dygtig, tiltalende og ikke mindst nutidig måde.

Kristian Jakobsen

Svensk Jugendkeramik av Bengt Nyström.
Bokförlaget Signum [Website: www.signumbok.se],
Lund 2003. 179 s. ill. kilder og litt. noter. sign.
register. Summary in English. ib. 400 SEK.

Den svenske kunstsribent Bengt Nyström har igennem en årrække beriget det skandinaviske keramikinteresserede publikum med en række publikationer, der som fælles omdrejningspunkt har haft svensk keramik fra det 19. århundrede og begyndelsen af det 20. århundrede med særlig fokus på porcelænsfabrikation og kunstnerisk formgivning. Hans første, markante udgivelse på dette felt var den epokegørende *Konsten til industrin* fra 1982, der byggede på en afhandling fra 1971, og omhandlede de to alsidige formgivere Alf Wallander og Gunnar Wennerberg, som også spiller en væsentlig rolle i hans nyeste publikation.

I Bengt Nyströms nyeste bog, *Svensk Jugendkeramik*, er det igen tiden før og efter år 1900, som behandles. Bogen behandler dette vigtige stykke svensk formgivningshistorie fra nye vinkler. Den beskriver således både et stykke industrihistorie indgående, fortrinsvis for porcelænsfabrikkerne Rörstrand og Gustavsberg, og den beskriver i detaljer de nye tekniske landvindinger i materialerne porcelæn, fajance og stentøj og teknikens betydning for forandringen af det æstetiske udtryk. De vigtigste kunstneres indsats omtales, og på et overordnet plan forsøges tidens svenske keramiske indsats sat ind i en bredere europæisk, kunsthistorisk kontekst.

I forhold til forfatterens tidligere bøger om emnet, er det måske nok samme emnekreds som behandles, men i en mere nuanceret og detaljerig form, hvor en række nye aspekter fremdrages, ligesom fremstillingen er meget factmættet.

En ting, som måske kan være lidt svær at forstå for et dansk publikum, er betegnelsen *konstkeramik*. Her kan man som dansk læser føle sig fristet til straks at parallelisere med det danske udtryk *kunstnerkeramik*, men der menes noget lidt andet. Forfatteren definerer *konstkeramik* som keramik i flere materialetyper (både porcelæn, fajance og stentøj), som er fremstillet enten som unika eller i begrænsede serieproduktioner, fremstillet som fabriksprodukter i en proces, hvor visse arbejdsgange er industrialiserede; men hvor den overordnede formgivning og en del af fuldendelsen sker håndværksmæssigt udført af den formgivende kunstner. Der er således ikke tale om kunsthåndværk i traditionel forstand, men om en kunstindustriel produktion.

Bogen indledes med flere afsnit, hvor den internationale baggrund for svensk keramisk kunst i perioden ca. 1880 til 1914 ridses op. Art Nouveau, tidens kunstneriske fornyelse, der var inspireret af bl.a. nye indtryk af japansk kunst og af naturindtryk, især fra planteverdenen, skitseres. Ret detaljeret redegøres for betydningen af de store verdensudstillinger for spredningen af nye kunstneriske idéer og de muligheder, udstillingerne gav for de enkelte lande til at præsentere deres nyeste produkter. I denne udvikling spillede også tidens mange kunsttidsskrifter en vigtig rolle for idéudveksling og -spredning. Forfatteren placerer den svenske keramik i denne ramme og beskriver, hvorledes den svenske kunstkeramik før år 1900 endnu ikke havde fundet et selvstændigt udtryk. Den havde svært ved at slå igennem og stod i skyggen af både fransk keramik fra Sèvres og nyhederne fra Den kgl. Porcelainsfabrik og Bing & Grøndahl, hvor Arnold Krog og Pietro Krohns nye porcelæner havde vakt stor international opsigt allerede i 1880'erne. Denne situation ændredes med Verdensudstillingen i Paris år 1900, hvor især Alf Wallanders blomsterornamentik i underglasurfarver

på specialiteten feltspatporcelæn fra Rörstrand fabrikken vakte opmærksomhed. Succesen blev fulgt op i de følgende år både fra Rörstrand og Gustavsberg, bl.a. med nyheder som Rörstrand Noir og jasperware fra Gustavsberg, skabt af markante formgivere. Sverige fik international omtale og mange priser, og fastholdt dette niveau de næste 10-15 år, idet udstillingsfrekvensen i sig selv virkede stimulerende for fornyelsen af produktionen og knytte nye kunstnere til fabrikkerne. Forfatteren nævner en række udstillinger, kunstnernes rejser og citerer mange anmeldelser fra svenske og udenlandske tidsskrifter, som belæg for sin fremstilling.

Generelt beskriver Nyström Art Nouveau som en international stil med visse nationale fortegn, hvor han for den svenske keramik ser lyset og det naturlyriske som kodeord. Det er elementer fra tidens nordiske friluftsmaleri, som fastholdes i især porcelænets farvetoner og motiver, og giver det en helt særlig aura. Indledningsvis er de svenske produkter som nævnt under stærk indflydelse af bl.a. Arnold Krogs underglasurmaleri. Kun langsomt frigør man sig fra dette forbillede, ikke mindst ved Alf Wallanders og Algot Eriksons indsats på Rörstrand og Gunnar Wennerbergs på Gustavsberg. Et vigtigt element i den nye stils udformning i Sverige bliver også den klare holdning til det sociale aspekt i designet af hverdagsvarer. Her spiller forfatteren Ellen Key en stor rolle med sit essay *Skönhet för alla* fra 1899. Det er dog først fra omkring 1914, at dette synspunkt for alvor bryder igennem i keramikproduktionen og motiverer til en ny, mere brugsrettet, enkel og funktionel formgivning i billigere materialer, *vakrara vardagsvaror*.

I bogens næste afsnit beskriver forfatteren de fabrikker, der kunne danne baggrund for den kunstindustrielle vækst. De store fabrikker Rörstrand og Gustavsbergs udvikling, deres produktions-systemer og teknikker, som i høj grad blev formet efter engelske forbilleder og de vigtigste tilknyttede kunstneres indsats og særpræg omtales. Fabrikken i Höganäs, som naturligt nok på mange måder tog næring af udviklingen i dansk keramik nævnes og også en række i Danmark mindre kendte fabrikker som Göteborgs Porslinsfabrik, S:t Eriks Lervarufabrik, Upsala Ekeby m.fl. Dette afsnit følges senere op af en uhyre nyttig alfabetisk liste over fabrikker med biografier over de vigtigste kunstnere, som var virksomme ved de enkelte fabrikker, samt af en ordforklaringsliste med tekniske termer (meget nyttigt ikke mindst for danske læsere, da vi bruger andre materialebetegnelser på en del teknikker). Dertil kommer en liste over kunstnersignaturer og en meget fyldig kilde- og litteraturliste til egne videre studier. Bogens billedside er ikke så omfattende; men af fin kvalitet.

Bogens sidste kapitel er helliget fremkomsten af det svenske *starkeldsgods*, stentøjet, både hos enkelte keramikere og på fabrikkerne. Det første i denne teknik fremkom i 1880'erne og var inspireret af både japansk og fransk stentøj. Karakteristisk var især stentøj med flydeglasurer i jordfarver. Blandt pionererne i denne teknik var Nils Barck, Agnes de Frumerie og ikke mindst Patrick Nordström, som mest arbejdede i Danmark.

For den, der interesserer sig for svensk keramik, indeholder bogen et væld af oplysninger såvel som en indholdsrig og tankevækkende beskrivelse af dette afsnit i nordisk keramikhistorie. Man kan kun glæde sig til forfatterens næste bog, som skulle være på gaden i 2005, og omhandle Rörstrand fabrikken fra 1850 til 1926.

Ulla Houkjær

Museumsinspektør, cand.mag. og mag.art. Det danske Kunsthindustrimuseum.

Women Artists and the Decorative Arts 1880-1935.

The Gender of Ornament. Edited by Bridget Elliott and Janice Helland. Ashgate Publishing [Website: www.ashgate.com], Aldershot 2002. xiv, 229 s. ill. litt. noter. index. ib. 49,95 £.

Bogen indeholder en række artikler, som tager udgangspunkt i nogle af de mere fremtrædende kvinder, der beskæftigede sig med kunst og kunsthåndværk mellem 1880 og 1935.

Blandt artiklerne påkalder en enkelt sig særlig opmærksomhed – *The decorated object: gender, modernism and the design of industrial ceramics in Britain in the 1930s* – af Cheryl Buckley, idet denne artikel beskæftiger sig med flere af de designere, som tidligere har været behandlet i *keramiske noter*.

Blandt de mest fremtrædende kvindelige industrielle keramiske designere i 1930'ernes England var Susie Cooper med eget firma, Susie Cooper Pottery Ltd og Clarice Cliff hos A.J. Wilkinson samt enkelte andre, som forstod at tilfredsstille den kvindelige forbrugers krav til brugsting for det moderne middelklassehjem, som havde forandret sig meget i begyndelsen af det 20. århundrede.

En væsentlig kilde for forfatteren er den kendte engelske kunsthistoriker Nikolaus Pevsners bog ”An Enquiry into Industrial Arts in England”, der udkom i 1937, hvor han analyserede udviklingen i North Staffordshire, der er hjertet af den keramiske industri i England.

Pevsner fandt, at med undtagelse af nogle få fabrikanter og designere, heriblandt Susie Cooper Pottery Ltd og designerne hos Josiah Wedgwood and Sons Ltd, så kneb det meget med designet i den keramiske industri i Staffordshire. Alle var enige om, at dekorationen er en forudsætning for alle keramiske virksomheder, så var Susie Cooper en af de få, der fandt, at dekoration og form må udgøre en helhed og at dekorationen ikke måtte anvendes som en tilføjelse.

Pevsner var i det hele taget ikke særlig begejstret for, hvad han fandt her, idet han betragtede de fleste nye former som værende thoughtless in design, and hardly meant to be of lasting value. He singled out for criticism shapes, which had 'jagged handles, square or polygonal plates, wrongly balanced pots.

Et af problemerne for den keramiske industri var, at det var meget bekosteligt at udvikle og fremstille nye forme, hvorfor disse var mere sjældne end nye mønstre og dekorationer. Mange virksomheder havde end ikke ansat designere, men hvor det var den 'kunstneriske' direktør, der havde ansvaret for designet og hvis væsentligste opgave var at købe nye litografier til overførsel på eksisterende forme eller tilpasning af forslidte gamle mønstre, ja og så at imitere kollegernes nye tiltag.

Derfor var kvinder som Susie Cooper, Clarice Cliff, Millie Taplin, Star Wedgwood og Freda Beardmore i midten af 1930'erne usædvanlige skikkelser i den keramiske industri i Stoke-on-Trent. De arbejdede ikke kun uafhængigt, de var alle relativt unge kvinder først i 30'erne, som var blevet rost meget af kritikerne for deres succesrige design. Disse kvinder spillede en meget væsentlig rolle i tilpasningen og accepten af det moderne design i England.

Gunnar Jakobsen

Transparens. Keramikeren Jane Reumert. (s 6-7 Forord. Af Kim Dirckinck-Holmfeld, s 9-24 Arbejder, arbejdsmetoder, temaer. Af Bodil Busk Laursen, s 27 [Tekst]. Af Axel Salto, s 121-128 Saltglasur: Brænding. Af Peter Stougaard og s 167-177 Poesi for øjet. Af Jorunn Veiteberg). Arkitektens Forlag [Website: www.arkfo.dk], København 2003. 192 s. ill. litt. ib. 348 kr. [Tillige udgivet på engelsk].

Titlen "Transparens" kommunikerer på fremragende vis Jane Reumerts søgen og stræben i sit keramiske udtryk. I særdeleshed i perioden fra 1995 til i dag, hvor hun har arbejdet med at forfine det saltglaserede porcelæn til noget nær det virtuose og raffinerede i de ultimative tynde skaller, som hendes keramik er bygget op af.

Det er bestemt en dejlig bog, der varmt kan anbefales. Det er en meget visuel bog med en overflod af fine

farvebilleder og med en god tekst af Bodil Busk Laursen – direktør for Det danske Kunstindustri-museum i København – om arbejder, arbejdsmetoder og temaer.

Keramiker Peter Stougaard, Klemensker på Bornholm, der siden 1995 har brændt Jane Reumerts keramiske værker, beskriver saltbrændingen i en meget stemningsfyldt atmosfære, der er fascinerende læsning. Derimod giver Peter Stougaard ingen tekniske detaljer, hvorfor afsnittet er let læst for ikke kemisk kyndige.

Kunsthistorikeren Jorunn Veiteberg – medlem af Statens Kunstfond – rammer med sin varme, poetiske tekst plet, når hun kalder Jane Reumerts keramik *poesi for øjet*.

Hans-Henrik Dyhr

Glødende ler. Brændingsskulpturer af Jørgen Hansen. Tekst af Lisbeth Bonde. Skippershoved, Ebeltoft 2003. 80 s. ill. Summary. 188 kr.

Gennem de sidste ni år har keramikeren Jørgen Hansen gjort sig bemærket i ind- og udland med 12 store brændingsskulpturer. Rundt i Jylland samt i Australien, Irland, Italien, Sverige (Stockholm) og Tyskland (Berlin) har Jørgen Hansen med store kunstneriske visioner og usvigelig håndværksmæssig sikkerhed ikke blot skabt mægtige, tonstunge lerskulpturer, men har også sammen med sine hjælpere gennemført særdeles komplicerede brændinger, således at de op til fire meter høje skulpturer har stået til offentlig skue i al deres ildsprudende og glødende vælde.

Efter brændingen er de så langsomt gået til grunde, forvitret og igen blevet til jord. De lever dog videre i tilskuernes erindring og i denne bog, hvor kunsthistorikeren Lisbeth Bonde i en samtale med Jørgen Hansen forsøger at indkredse meningen med dette mærkelige skaberværk. Her får man også baggrunden for Jørgen Hansens keramiske virke samt en beskrivelse af de enkelte brændinger flot illustreret med talrige farvefotos.

En af de mere sjældne bøger inden for det keramiske som absolut er værd at stifte bekendtskab med.

En god mulighed for at opleve en sådan brænding er i Viborg ved Søndersø i dagene 20.05.04-04.06.04.

Gunnar Jakobsen

David Leach. A Biography. By Emmanuel Cooper. David Leach – 20th Century Ceramics. Exhibition Catalogue by Kathy Niblett. Preface by David Whiting. Foreword by Oliver Watson. Richard Dennis Publications, Ilminster 2003. 120 s. ill. litt. noter. værkstedsmærker. hf/ib. 20/25 £. [Website: www.richarddennispublications.com. Email: info@richarddennispublications.com].

Bogen er såvel en biografi over keramikeren David Leach som katalog til den retrospektive vandrestilling, der for tiden turnerer rundt i England, og som i 2004 bl.a. kan ses i Penzance, Wimborne og Farnham, jf udstillingsoversigten.

David Leach, der er født i Tokyo i 1911, har siden 1930 arbejdet som keramik og er trods sin høje alder stadig aktiv. Han har, som det anføres i forordet af Oliver Watson fra Victoria & Albert Museum, ikke helt retfærdigt altid stået noget i skyggen af sin far, Bernhard Leach.

David Leach har dog haft umådelig stor betydning for St Ives Pottery. David Leach så allerede tidligt, hvor det bar henad for St Ives Pottery, som det stod skidt til med rent økonomisk. Han udskød derfor etableringen af eget pottemageri til fordel for St Ives Pottery og redede formentlig dermed pottemageriet.

In 1930 the Leach Pottery was going through a difficult period. Not only was the general economic situation depressed but the sales of both his father's individual stoneware and porcelain pots and the tableware failed to meet the costs of running the workshop. ... In addition to poor sales, the general lack of technical understanding led to many mishaps, with stoneware bodies developing disfiguring bumps, known as bloating, during the firing while the earthenware was often too porous and unhygienic for use as tableware; the pots also had a tendency to chip. There were also problems with retaining a skilled work force. Few of the steady stream of students who came to work at the Pottery in search of practical experience stayed after they became proficient, preferring to set up their own studios.

For at styrke sin egen viden meldte David Leach sig i 1934 til et flerårigt Pottery Managers' Training Course i Stoke-on-Trent, selv om faderen misbilligede, at han ville studere i, hvad han beskrev som *the 'land of industrial devil', and that it would 'do him more harm than good', believing that idea and concept should come before technical skill.* Med baggrund i denne uddannelse ændrede han ved sin tilbagevenden bl.a. pottemageriets arbejdsrutiner, så arbejdsprocesserne blev mere rationelle.

Han tilførte således værkstedet såvel teknisk know-how og ledelsesmæssig kompetence både med hensyn til design som marketing. Han så behovet for en produktion af keramik, der kunne produceres effektivt og uden at kompromittere dybt følte idealer

– noget han har videregivet til kunsthåndværket på den mest virkningsfulde måde såvel i levevis som gennem sine arbejder i hen ved 70 år.

Resultatet var udviklingen af en "standard range of tableware", som blev solgt gennem detailhandlere, postordre og direkte fra værkstedet.

Uden David Leach's tekniske og ledelsesmæssige indgriben ville Bernhard Leach efter al sandsynlighed være gået fallit og måske endt som en fodnote i stedet for en hovedkraft inden for den britiske "studio pottery"-bevægelse. I 1946 blev David Leach medejer af Leach Pottery, hvor han forblev indtil 1955, hvor han etablerede eget "studio" i Lowerdown i Devon.

David Leach er inspireret af flere keramikere, hvis arbejder der vises eksempler på (Bernhard Leach, Richard Batterham og John Leach m.fl.) tilligemed eksempler på enkelte af hans elevs arbejder, således sønnen John Leach "Muchelney Pottery", John Maltby, Tim Andrews og Elizabeth Raeburn, som han har oplært eller undervist.

Resultatet af de nu næsten 50 år med eget "studio" er en flot produktion af egne ting, der er af meget høj kvalitet.

Om alt dette handler bogen, som er flot illustreret med talrige fotos fra det daglige arbejde, men ikke mindst en katalogdel med farvefotos af de af hans arbejder, der er med på vandrestillingen.

Forfatteren og keramikeren Emmanuel Cooper har de seneste år beskæftiget sig indgående med Leach-familien og har i 2003 ligeledes publiceret sin indgående Leach-biografi *Bernhard Leach – Life and Work.*

Gunnar Jakobsen

Richard Slee by Garth Clark and Cathy Courtney. Contemporary Crafts Series. Lund Humphries [Website: www.lundhumphries.com], Aldershot 2003. 128 s. ill. litt. noter. index. ib. 25 £.

Carol McNicoll by Tanya Harrod and Rose Lee Goldberg. Contemporary Crafts Series. Lund Humphries, Aldershot 2003. 128 s. ill. litt. noter. Glossary. index. ib 25 £.

Bøgerne om keramikere Richard Slee og Carol McNicoll er to ud af foreløbigt fem bind i "Contemporary Crafts Series", hvor de andre bind omhandler kunsthåndværkere, der arbejder med henholdsvis træ, metal og tekstiler – et flot initiativ af Crafts Council. Seriens første fem bind er skrevet af særdeles velanskrevne kunsthistorikere, der hver især er kendere af den kunsthåndværker, som de skriver om.

Richard Slee (f 1946) modtog i 2001 den fornemme "Jerwood Applied Arts Prize for Ceramics" for at være en nyskabende, visionær keramik, der har udøvet stor indflydelse på moderne engelsk keramik.

Richard Slees arbejder er nok tænkt provokerende med spørgsmål til tingene i hverdagen, hvoraf nogle er anvendelige, mens andre har en mere dekorativ funktion.

Hans keramik er således ikke traditionel funktionel keramik til brug i husholdningen, men mere af dekorativ tilsnit, ofte tilsat et stænk humor, og med en kommentar til nutiden.

Richard Slee kan ses i Crafts Council Gallery i London foråret 2004, som led i udstillingsrækken Show5, der omfatter alle fem kunsthåndværkere.

Carol McNicoll (f 1943) er ligeledes en betydelig keramik, der i 1970'erne sammen med Alison Britton og Elizabeth Fritsch var med til at ændre den keramiske scene i England.

Hun arbejder fortrinsvis med beholderen [vessel] som grundform, men ofte emballeret i en surreel form, der dog uagtet sit ydre, absolut er anvendelig til sit formål. Carol McNicoll søger at fjerne begrænsninger, flytte grænser og gøre hverdagsting ekstraordinære.

Lad os håbe, at der vil komme flere bind i denne fine serie, samt at eksemplet måtte have afsmittende effekt i Danmark. Det sidste kan man tvivle på, men det første er tilfældet, da der er yderligere et bind om keramik på vej i serien – om Magdalene Odundo, som tidligere har været omtalt i *keramiske noter*.

Gunnar Jakobsen

Tusenkonstnären Stig Lindberg av Gisela Eronn. Prisma [Website: www.prismabok.se], Stockholm 2003. 189 s. ill. litt. sign. ib. 400 SEK.

Mange danskere kender, måske uden at vide det, svenskeren Stig Lindberg (1916-1982), der fra 1937-1980 arbejdede for Gustavsberg Porslinsfabrik, hvor han i 1940'erne og 1950'erne stod bag de glade spraglede farverige brugsting, som lige nu er så efterspurgt blandt de helt unge.

Han fremstod allerede fra starten af sin karriere som en enestående begavelse, ikke bare som designer af keramik, men var ligeså fremragende inden for glas, emalje, plast og tekstiler, ja og som bogillustrator gjorde han sig også gældende.

Da Stig Lindberg havde afsluttet sine studier ved Tekniska Skolan i Stockholm, henvendte han sig på Gustavsberg Porslinsfabrik for at arbejde der sommeren over, forinden han om efteråret skulle fortsætte sine studier i Wien. Det fortælles, da man ikke mente at have arbejde til ham, at han lovede – *om ni anställer mig så skall jag se till att det blir jobb för fabriken!*

Han blev så inviteret indenfor hos Gustavsberg, hvor han kom under Wilhelm Kåges vinger. Da man så, hvilket potentiale, der var i ham, tilbød man ham fast ansættelse samt at starte med en videreuddannelse i Paris, hvormed en livslang ansættelse hos Gustavsberg tog sin begyndelse. Stig Lindberg fik overordentlig stor betydning for Gustavsberg, hvor han trods bedre tilbud andre steder fra, forblev indtil 1980.

Et af de første spørgsmål, han stillede sig, var, hvorfor skal en tallerken være rund, når den fungerer ligeså godt, hvis den var trekantet? Hvilket resulterede i hans første stel LA dekoreret med stiliseret løv. Herefter udviklede han gennem årene med fantasi og indsigt en lang række stel samt unika for Gustavsberg.

På femtiotalet trodde vi att vi lödt världens alla gåtor. Vi hade fattat funktionalismens idé men det var en funtionalism som hade ett hjärta. ... Vi villa ha produkter som förenklade vår tillvaro, som man inte tröttnade på.

Bogens er skrevet af journalisten Gisela Eronn, som har opbygget bogen tematisk til fordel for en kronologisk fremstilling. Bogen er ikke velegnet som opslags-bog, da der mangler et index. For selv om der findes s 68 "Förteckning över Stig Lindbergs konstgodsserier", s 106-107 "Verk av Stig Lindberg i offentlig miljö" og s 172-181 "Bildkatalog" [s 172-173 Fajanser, s 174-175 Konstgodsserier og s 176-181 Förteckning över Stig Lindbergs servis- och koppdekorer], så er disse fortegnelser, som det fremgår, placeret spredt i bogen og det samme med omtaler og illustrationer.

Alt i alt er det dog en udmærket bog, som både er spændende og letlæst, selv for en dansker. Forfatteren formår også at give et fint billede af såvel kunstneren som mennesket Stig Lindberg.

Gunnar Jakobsen

Gustavsberg - Porcelain för folket. En konstbok från National Museum. Red. av Karin Linder. Nationalmusei Årsbok 49. Stockholm 2003. 240 s. ill. litt. noter. fabriksmærker og signaturer. Summary. ib. 225 SEK.

Nationalmuseum i Stockholm modtog i 2001 en betydningsfuld gave fra Kooperative Förbund i form af det kunstneriske materiale, som var bevaret ved Gustavsberg Porcelainsfabrik fra 1827-1994. Samlingen omfatter kunstneres skitser, dokumenter og fotografier fra fabrikkens mere end 150-årige historie, hvilket vil give rige muligheder for fremtidige studier i denne virksomheds historie og produktion.

Registreringen af dette omfattende materiale har resulteret i, at Gustavsberg er blevet taget op til behandling af forskellige forfattere i museets 49. årbog, der har fået titlen *Gustavsberg - Porcelain för folket*.

Karin Linder indleder bogen med en kort beskrivelse af Gustavsbergs historie "Gustavsberg – porcelain för folket", Micael Erstell om "Att bygga ett varumärke", Karin Linder om "Gustavsbergs Porcelainsmuseum – hundra års museihistoria", Inga Arnö-Berg "Tallrikar som tidsspeglar", Cilla Robach "Gustavsbergsbussen kommer" med porcelæn til hele Sverige, "Kritik och utveckling" af Karin Linder, Päivi Ernkivist om Ander B. Liljefors og Karin Björquist i "Två konstnärprofilen", Christina Wiklund har udarbejdet en oversigt over "Märkning och signering", mens Christian Sundby skriver om virksomhedens "Arkivhistoria".

I 1825 fik fabrikkens grundlægger tilladelse til at anlægge en "Fabrik för allehanda Porcellainer" og efter traditionen brændte Gustavsberg Porcelainsfabrik sine første ting i 1827 og eksisterede som selvstændig producerende virksomhed frem til 1994.

I 1987 solgte den daværende ejer Kooperative Förbund Gustavsbergs hushållsproduktionsfabrik til finske Wärtsilä, som efter to år solgte den videre til Hackman-Rörstrand, som i 1994 flyttede hele produktionen til Arabia-Helsingfors og Rörstrand-Lidköping, og de servicer, der fortsat forblev i produktion, fik Rörstrands mærke. VVS-artiklerne bliver fortsat produceret i Gustavsberg med det

velkendte anker, men med tyske Villeroy & Boch som ejer.

Andre keramiske virksomheder i Gustavsberg anvender nu ankeret som varemærke, men det er lidt lånte fjer!

Blandt de mest kendte kunstnere, der har arbejdet for Gustavsberg Porcelainsfabrik, er Wilhelm Kåge (1889-1960), Berndt Friberg (1899-1981) og Stig Lindberg (1916-1982). Nævnes bør også danskigtede Ursula Printz [Mogensen] (1920-1993), som arbejdede ved fabrikkens fra 1939 og frem til 1959, heraf en del af tiden ved Gustavsberg Studio, som var fabrikkens unikaafdeling.

Hvis man skal være lidt kritisk overfor udgivelsen, så må det være, at der kun er gengivet få genstande i bogen og af de gengivne kun få i farve, så det er ikke denne bog man skal ty til, hvis man vil sammenligne Gustavsberg Porcelainsfabriks frembringelser med produktionen på de store porcelænsfabrikker i Danmark. Men medgives må det, at dette ikke er forfatterens ærinde.

Lidt ærgerligt er det, at man ikke har forsynet bogen med et navneregister, så den kunne anvendes som håndbog.

Skulle nogen have lyst til at stifte nærmere bekendtskab med Gustavsbergs produktion, så vises der frem til den 4. juni 2004 særudstillingen *Porcelain från Gustavsbergssamlingen* i National Museum i Stockholm, mens Gustavsbergs Porcelainsmuseum [Website: www.porcelainsmuseum.net] i Gustavsberg har en fast udstilling om fabrikkens historie og dens produktion.

Gunnar Jakobsen

The Figure in Fired Clay by Betty Blandino. A & C Black [Website: www.acblack.com], London 2001. 144 s. ill. litt. index. ib. 25 £.

Kroppen i brændt ler handler om et af kunsthistoriens hovedtemaer, menneskefiguren, som Betty Blandino bearbejder historisk og mytologisk. Forfatteren giver en kunsthistorisk gennemgang af menneskekroppen, udført i brændt ler, fra før vor tidsregning frem til i dag. Forfatteren beskriver, hvorledes mennesket / kunstneren på hele kloden helt tilbage til hulemaleriernes tid har været fascineret af menneskeskikkelsen og ladet sig inspirere af den.

Betty Blandino arbejder selv som keramikker efter en tidligere karriere som lærer, kunstrådgiver og direktør. Hun har tidligere fået udgivet en bog om *Coiled Pottery* hos A & C Black.

Om lerfiguren skriver hun i forordet: It requires very little for us to identify a figure ... Our instincts are such that we can join a child's vision in seeing a dot become an eye, while a chunk of clay can become a goddess or a pot can become a bird. It is this ease of identification that allows quickly modelled clay, however roughly worked, to reach us as an alive, vital image in a way that no other three-dimensional material can.

I første kapitel gennemgås lerfiguren i verdenskunsten i de tidligste tider. Herefter går forfatteren over til en mere tematisk behandling af emnet og indleder denne del med en gennemgang af menneskeskikkelsen malet på ler, dvs. på lerkar og -fade, idet der tages udgangspunkt i de tidlige tider for at ende i nutiden. I tredje kapitel er emnet krukken som figur, og igen kommer læseren vidt omkring – her til lande som Grækenland, Spanien, Irak, Nigeria, Kina og Peru.

Et fjerde kapitel er viet lerfiguren i den vestlige tradition, hvor forfatteren gennemgår den græske og romerske skulptur og dens udvikling over renæssancen og frem til Rodin, som uomtvistelig er en af de største modellører i skulpturens historie. I næstsidste kapitel behandles andre traditioner, den afrikanske, mexicanske og kinesiske. Her nævnes bl.a. den fascinerende terrakottahær fra Shaanxi-provinsen i Kina, udgravet i 70'erne, og som vi så et par figurer fra på Louisiana for nogle år siden.

Selv om bogen berører nutiden i de fleste kapitler, slutter den med et, der kun er viet nutidens figurskildring i ler. Her har forfatteren valgt udelukkende at fokusere på engelske keramikeres figurskildring. Det kan dog undre én, at hun ikke har medtaget engelske Antony Gormley og hans hær af lerfigurer "Fields", som man efter behandlingen af Shaanxi-hæren jo uvilkårligt kommer til at tænke på.

Bogen er ikke en udtømmende behandling af emnet, men må betragtes som en appetitvækker med et meget fint udvalg af eksempler på lerskulpturer mv, der alle er gengivet enten i farve eller sort/hvid og indrammet i et smukt layout. En bog, som absolut er værd at stifte bekendtskab med.

The Figure in Fired Clay kan sammenlignes med *Ceramic Figures* af Michael Flynn [A & C Black, 2002 - anmeldt i *keramiske noter* 18/2003] og *The Human Form in Clay* af Jane Waller [Crowood Press, 2001 - anmeldt i *keramiske noter* 15/2001]. Over samme tema har A & C Black tillige udgivet *Sculptural Ceramics* af Ian Gregory [1999].

Barbro Haar

Early Islamic Pottery – Materials and Techniques.

By Anne-Marie Keblow Bernsted. Archetype Publications [Website: www.archetype.co.uk], London 2003. 101 s. ill. litt. place-name index og subject index. hf. 19,50 £.

Forfatteren er uddannet på Kunstakademiets Konservatorskole og har siden 1985 været ansat på Davids Samling i København. Bogen vil anmelderen nærmest betegne som en lille doktorafhandling vedrørende materialer især samt teknik i den tidligste islamiske keramik.

Det unikke ved bogen er, at der anvendes moderne kemiske analysemetoder til at bevise materialsammensætningen med hovedvægt på glasurerne. Det glæder anmelderen at se en sådan rationel videnskabelig metode anvendt i bevisførelsen, hvilket kun sjældent ses i den keramiske litteratur. Bogen er faktisk et imponerende værk i denne henseende, som anmelderen forventer vil danne skole.

Bogen kan anbefales til særligt interesserede, som har en kemisk baggrund og som ønsker at dykke dybt ned i materialsammensætningen. Langt de fleste illustrationer er farvefotos af glasurtværsnit og kemiske analysekurver. Der er derimod kun få illustrationer med "hele" værker af islamisk keramik, hvorfor bogen ikke kan anbefales som en visuel billedbog.

Hans-Henrik Dyhr

Stoneware by Richard Dewar. *Ceramics Handbooks*. A & C Black [Website: www.acblack.com], London og University of Pennsylvania, Philadelphia 2002. 128 s. ill. index. ib. 12,99 £.

Som forlaget rigtigt anfører, er håndbogen en introduktion til stentøj. Anmelderen glæder sig over, at bogen både er velskrevet og kortfattet, således forklares selv vanskelige glasurer letfatteligt. Hertil kommer så, at bogen er gennemillustreret med flotte farvefotos.

De fleste af illustrationerne viser engelske keramikeres værker, men vi kan endnu engang glæde os over, at se de dygtige Fulby-keramikere, Hans og Birgitte Börjeson, som får en flot omtale med 6 fine farveillustrationer.

Bogen kan anbefales til de, der ønsker en letfattelig introduktion til stentøj.

Hans-Henrik Dyhr

bøger på vej – dansk keramik

Ursula Munch-Petersen af Teresa Nielsen.
Rhodos [www.rhodos.dk], Humlebæk 2004.

Bornholmsk værkstedskeramik. Af Lars Serena.
Bornholms Museum, Rønne. Maj 2004.

Keramiske Profiler. Af Ane Maria og Annimi Holst
Schmidt. Rhodos [www.rhodos.dk], Humlebæk.
Første halvdel af 2004.

Europæisk fajance 1300-1800. Bestandskatalog ved
Ulla Houkjær. [Kunstindustrimuseets samling af
spansk fajance, italiensk majolika og de ældste
franske fajancer]. Det danske Kunstindustrimuseum,
København. Anden halvdel af 2004.

Dansk kunstnerkeramik. Bestandskatalog ved Bodil
Busk Laursen. [Kunstindustrimuseets samling af
dansk kunstnerkeramik 1880-2000]. Det danske
Kunstindustrimuseum, København.

*Stentøj fra Den kongelige Porcelainsfabrik 1912-
1985.* Af Leif Lautrup-Larsen.

Porcelænsfabriken Danmark. Anden halvdel af 2004.

Hjorths Keramik. Red. af Ann Vibeke Knudsen.
Bornholms Museum, Rønne.

Knabstrup. Jernløse Lokalhistoriske Arkiv. 2005.

Saxbo. Af Jette-Louise Hoffmeyer. 2005.

nyheder – engelsksprogede bøger – 2004

Ceramics from Islamic Lands by Oliver Watson.
Thames and Hudson, London 2004. [Website:
www.thameshudson.co.uk]. 512 s. ill. litt. ib. 40 £.

*The Potter's Art. A Complete History of Pottery in
Britain.* By Garth Clark. Phaidon Press, London 2004
[Opryk af 1. udg. fra 1995]. 240 s. ill. litt. noter.
ordforklaringer. index. hf. 19,95 £. [Oprindelig
udgave anmeldt i *keramiske noter 13/2001*].

The Arts and Crafts Companion by Pamela Todd.
Thames and Hudson, London 2004. [Website:
www.thameshudson.co.uk]. 320 s. ill. litt. ib. 29,95 £.

British Studio Potter's Marks by Eric Yates Owen
and Robert Fournier. 2nd edition. A & C Black,
London 2004. [Website: www.acblack.com].

Collecting Teapots by Leah Ruth Robinson.
Random House, London. Maj 2004. 192 s. ill.

Shoji Hamada. A Potters Way and Work. By
Susan Peterson. Ceramic Classics. A & C Black,
London. Juni 2004. [Website: www.acblack.com].
240 s. ill. litt. ib. 32 £.

The Meissen Collectors' Catalogue. by Laurence
Mitchell. Antique Collectors' Club. Juli 2004. 240
s. ill. litt. 65 £.

note-linien - en brevkasse

af Erik Linnet

I bestyrelsen er vi blevet enige om at oprette en brevkasse i *keramiske noter*. Brevkassen har fået navnet *note-linien*.

Redaktøren *keramiske noter*, Gunnar Jakobsen, har for tiden travlt med flere litterære projekter. Derfor synes han, at jeg skal have fornøjelsen af at redigere den foreslåede brevkasse. Dette vil jeg så gøre efter bedste evne og i samarbejde med mine kolleger i bestyrelsen og med hvem, der ellers måtte have den fornødne indsigt.

Brevkassen foreslås anvendt til:

- *Spørgsmål* vedrørende keramik i kunstnerisk, teknisk og historisk henseende.
- *Forslag* til nye aktiviteter i *Keramikkens Venner*.
- *Kommunikation*, hvor man kan fremkomme med keramiske oplysninger og synspunkter.
- *Kontakt* til andre medlemmer i foreningen, f.eks. omkring et fælles interesseområde.
- *Efterlysning* af keramik, bøger, artikler, billeder, etc.

- *Tilbud* til foreningens medlemmer. Det kunne være foredrag, artikler eller ting.

Af praktiske grunde vil vi tillade os at forkorte meget lange indlæg, med en bemærkning om, at de er gengivet i en forkortet udgave.

For at sikre medlemmernes husfred videregives vores navne og adresser af princip ikke, så vil man i kontakt med andre keramikinteresserede, bedes man selv opgive sit navn og kontaktmuligheder i sit indlæg til brevkassen.

Efterlysning af keramik, kan være fra såvel private som institutioner med henblik på udstillinger, bogudgivelser eller køb.

Tilbud om keramik og bøger er kun tænkt at omfatte private og samlere.

Med ønsket om at udveksle viden og knytte tættere forbindelser mellem *Keramikkens Venner*, til fælles glæde, erklæres hermed *note-linien* for åben.

Korrespondance med "note-linien" kan bedst foregå via e-mail: erik.linnet@get2net.dk eller telefax: 38 60 53 82. Breve er også velkomne til: Erik Linnet, Harespringet 16, 2400 København NV.

Arrangementer i Keramikkens Venner

Arrangement: **Gurli Elbækgaard Kristensen og Per Weiss holder foredrag om japansk keramik ledsaget af lysbilleder**
Dato og mødetidspunkt: Torsdag den 1. april, kl 19.00.
Sted: Officinet, Bredgade 66, København
Deltagere: Kun for medlemmer.
Deltagertal: Maksimum 25 deltagere, hvorfor først til mølle princippet vil være gældende.
Pris: 40 kr pr. person, der opkræves under mødet.
Tilmelding: Tilmelding til sekretæren er nødvendig.
Tilmeldingsfrist: Senest fredag den 26. marts 2004.
Kommentarer: *Gurli Elbækgaard Kristensen er netop vendt hjem efter 5 måneders ophold i Japan, mens Per Weiss tidligere har arbejdet 15 år i Japan og er i sine arbejder inspireret af japansk keramik.*

Arrangement: **Værkstedbesøg hos keramikeren Bente Skjøttgaard**
Dato og mødetidspunkt: Lørdag den 24. april, kl 15.00.
Sted: Howitzvej 67D, Frederiksberg.
Deltagere: Kun for medlemmer.
Deltagertal: Maksimum 25 deltagere, hvorfor først til mølle princippet vil være gældende.
Pris: 40 kr pr. person, der opkræves under besøget.
Tilmelding: Tilmelding til sekretæren er nødvendig.
Tilmeldingsfrist: Senest tirsdag den 20. april 2004.
Kommentarer: *Bente Skjøttgaard er en af de yngre keramikere, der "vader" i udstillings- og anmeldersucces'er pt med sine spændende form- og glasureksperimenter.*

Arrangementer i Keramikens Venner [fortsat]

- Arrangement:** **Keramik på Bornholm**
Rundvisning ved museumsdirektør Lars Kærulf Møller på Bornholms Kunstmuseum i Rø med besøg i keramik- magasinerne; rundvisning ved keramikeren Marie Hjorth på Museet Hjorths Fabrik i Rønne samt værkstedsbesøg hos følgende keramikere: Eva Brandt, Anne og Peter Stougaard samt Cassius Clay med Per Andresen, Anne Mette Hjortshøj, Marie Wiktor Möller og Ann-Charlotte Ohlsson – alle afgangere fra Glas- og Keramikskolen på Bornholm i 2000.
- Dato og tidspunkt:** Lørdag den 15. maj 2004 kl 08.00.
- Mødested og tid:** Keramiker Eva Brandt, Larsegade 23, Rønne.
- Deltagerantal:** Turen gennemføres ved minimum 12 deltagere. Såfremt du/I ønsker at deltage, bedes du venligst tilmelde dig hos sekretæren senest fredag den 2. april 2004.
- Pris:** Ca. 400 kr for transport på Bornholm og entréer; men uden fortæring. Endelig pris vil afhænge af deltagertallet.
- Tilmelding:** Tilmelding til sekretæren er nødvendig.
- Tilmeldingsfrist:** Senest fredag den 2.april 2004.
- Kommentarer:** *Turen er beregnet for medlemmer, der tager natfærgen fra København eller som i forvejen opholder sig på Bornholm. Turen kan ikke gennemføres som en endagstur over Ystad. Der vil kun blive arrangeret fællesrejse fra København, hvis deltagertallet giver mulighed for rabat.*
- Arrangement:** **Jac Hansen viser rundt og fortæller om sin keramik på Grimmerhus**
- Dato og mødetidspunkt:** Lørdag den 5. juni, kl 13.00.
- Sted:** Danmarks Keramikmuseum, Grimmerhus, Kongebrovej 42, Middelfart
- Deltagere:** Kun for medlemmer.
- Pris:** 45 kr pr. person, der opkræves under mødet.
- Tilmelding:** Tilmelding til sekretæren er nødvendig.
- Tilmeldingsfrist:** Senest tirsdag den 1. juni 2004.
- Kommentarer:** *Jac Hansen er en fabulerende og farveglad keramiker med stor kreativ fantasi. Inspirationen hentes bl.a. i gammel nordisk folkekunst, men også fortiden hos Bjørn Wiinblads værksted smitter stadig af.*

Bestyrelse:

Hans-Henrik Dyhr, formand
Erik Linnet, næstformand
Anne Rosengaard Jørgensen,
sekretær
Inger Tribler, kasserer
Gunnar Jakobsen
Brian Erhardtson, suppleant
Gurli Elbækgaard Kristensen,
suppleant

Sekretær:

Anne Rosengaard Jørgensen
Ved Stampedammen 31
2970 Hørsholm
Tlf.: 45 86 86 09
E-mail: anne.knud@post.tele.dk

*”keramiske noter” udgives af
”Keramikens Venner” og
udkommer to gange årligt,
henholdsvis primo marts og
primo august.*

ISSN 1603-0664

Kasserer:

Inger Tribler
Frederik d. VIIIs vej 14
3450 Allerød
Tlf.: 48 28 04 16
E-mail: tribler@kunst.dk
Giro: 9 46 17 87

*Redaktør af ”keramiske noter
19/2004” er Gunnar Jakobsen med
tak til Barbro Haar og Hans-Henrik
Dyhr for gode kommentarer.
Redaktionen afsluttet 29/02/2004*

Formand:

Hans-Henrik Dyhr
Billensteinsvej 33
7120 Vejle Øst
Tlf 75 81 40 80